

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Karolína Zimčáková

”Podmořské dobrodružství“

Význam práce z keramické hlíny pro rozvoj osobnosti dítěte na 1.
stupni Základní školy

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma "Podmořské dobrodružství" Význam práce z keramické hlíny pro rozvoj osobnosti dítěte na 1. stupni ZŠ vypracovala samostatně s použitím literatury a elektronických zdrojů.

V Olomouci dne

Podpis autorky práce

Poděkování

Děkuji mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Monice Dokoupilové za nasměrování, cenné připomínky a rady.

Děkuji Filipu Vápovi, který mi umožnil pracovat v keramické dílně v Bílovicích, za poskytnutí prostoru. Dále děkuji Sylvě Koudelkové za pomoc s organizací keramického kurzu "Podmořské dobrodružství."

A na závěr bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu při studiu.

ANOTACE

Bakalářská práce pojednává o sestavení výtvarného projektu Podmořské dobrodružství, v rámci, kterého se děti seznámí s vodními plochami Země – moři a oceány. Projekt je propojen s tvorbou z keramické hlíny.

Hlavním cílem je zjistit význam práce z keramické hlíny pro rozvoj osobnosti dítěte na 1. stupni základní školy. Dalšími cíli je relaxace a ponoření do práce s keramickou hlínou, rozvíjení jemné motoriky, představivosti, tvořivosti, kreativity a vytvoření si kladného vztahu a úcty ke všemu živému.

Teoretická část se zaměřuje na vývoj dítěte mladšího školního věku, volný čas, pole designu, seznámení s keramickou hlínou, artefietikou, environmentální výchovou, mořským ekosystémem a projektovou metodou.

V praktické části je cílem seznámit děti s hlínou a v jednotlivých hodinách probrat světové oceány, moře, živočichy a znečištění moře a oceánu.

Klíčová slova:

Vývoj mladšího školního věku, volný čas, keramická hlína, výtvarný projekt, moře, oceán, artefietika, tvořivost, emoce, relaxace

ANNOTATION

The Bachelor thesis explains an idea of an art project Underwater adventure, which will teach the children the information about water spaces in our world – seas and oceans. This project is connected with the creations from ceramic clay.

The main aim of the job is to get to know the impact of the work with ceramic clay on the child's personality development at the 1st level of elementary school. Other one is relaxation and getting deep down into the work. Progress in fine motor skills, imagination, creating art, creativity and making a positive relationship and respect for all living species.

The theoretical part focuses on the growing up children in the early school age, free time, the field of design, familiarization with ceramic clay, artefiletics environmental education, the marine ekosystém and the project teaching.

The result of the practical part is introduction the clay to the children and in the individual luctures get to know world oceans, seas, animals and water pollution.

Key words:

Development of the children in the early school age, Leisure, ceramic clay, art project, sea, ocean, artephyletics, creativity, emotions, relaxation

OBSAH

ÚVOD	8
1 DÍTĚ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	11
1.1 VÝVOJ ZÁKLADNÍCH SCHOPNOSTÍ A DOVEDNOSTÍ	11
1.2 KOGNITIVNÍ VÝVOJ	12
1.3 SOCIÁLNÍ A EMOCIONÁLNÍ VÝVOJ.....	13
2 VOLNÝ ČAS	15
2.1 VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE	15
2.2 ZÁJMOVÁ ČINNOST	15
3 POLE DESIGNU – EGOÉ STUDIO	16
3.1 PROJEKTY.....	16
3.2 VÝTVARNÁ POLEPŠOVNA	16
4 KERAMIKA	18
4.1 POTŘEBY PRO PRÁCI S HLÍNOU.....	18
4.2 TECHNIKY MODELOVÁNÍ.....	19
4.2.1 Experimentování a hra s hlínou	19
4.2.2 Vymačkávání z hroudy.....	19
4.2.3 Modelování z válečků	20
4.2.4 Modelování z plátů.....	20
4.2.5 Tvorba figurek	20
4.3 ZDOBENÍ.....	20
4.4 KERAMIKA S DĚTMI.....	21
5 ARTEFILETIKA	22
5.1 KERAMIKA A ARTEFILETIKA	23
6 ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA	24
6.1 CÍLE A VÝSTUPY ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY	24
6.2 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA A VOLNÝ ČAS	24
6.3 SUBJEKTY ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY	24
6.4 FORMY ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY	25
7 EKOSYSTÉM	26
7.1 MOŘSKÝ EKOSYSTÉM.....	26
7.1.1 Flóra a fauna mořských ekosystémů	27
7.1.2 Druhy mořských ekosystémů.....	27
7.2 OCEÁN A JEHO VÝZNAM.....	27
7.3 MOŘE A JEHO VÝZNAM PRO ČLOVĚKA.....	28
8 PROJEKTOVÁ VÝUKA	29

9	VÝTVARNÝ PROJEKT: PODMOŘSKÉ DOBRODRUŽSTVÍ.....	31
9.1	1 HODINA – ÚVOD A SEZNÁMENÍ SE S HLÍNOU	31
9.2	2 HODINA – TICHÝ OCEÁN	34
9.3	3. HODINA – ATLANTSKÝ OCEÁN	37
9.4	4. HODINA – INDICKÝ OCEÁN	41
9.5	5 HODINA – JIŽNÍ OCEÁN	45
9.6	6 HODINA – SEVERNĚ LEDOVÝ OCEÁN.....	50
9.7	7 HODINA – ZNEČIŠTĚNÍ MOŘÍ A OCEÁNŮ	53
	ZÁVĚR.....	57
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
	SEZNAM PŘÍLOH.....	61
	SEZNAM OBRÁZKŮ	69
	SEZNAM ZKRATEK.....	72
	ANOTACE	73

Úvod

Význam práce z keramické hlíny pro rozvoj osobnosti dítěte je široký pojem a je mnoho způsobů, jak toto téma zpracovat. Já si vybrala výukový program poznávání ploch Země – moří a oceánů a propojila to s tvorbou z keramické hlíny.

Výtvarný projekt se nazývá Podmořské dobrodružství. Jednalo se o sedm lekcí. Na každou hodinu jsem si připravila prezentaci a aktivity pro děti.

Cílem je seznámit děti se Světovými oceány, jejich největším okrajovým mořem, živočichy, s riziky znečištění a jeho dopad na život. Děti si z hodin měly odnést nové informace a naučit se základy o moři a oceánech. Dále bylo důležité, aby se děti při práci uvolnily a dostaly se do klidové pohody. V průběhu vytváření se pustila relaxační hudba šum moře, nebo se použila dešťová hůl. Děti se díky tomu mohly více ponořit do představ o životě v oceánu.

Bakalářská práce je rozdělená na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část obsahuje osm kapitol. První kapitola je zaměřena na dítě mladšího školního věku, na jeho vývoj základních schopností a dovedností, kognitivní vývoj, sociální a emocionální vývoj.

Druhá kapitole rozebírá volný čas, výchovu ve volném čase zájmovou činností.

Ve třetí kapitole je zmíněná organizace, pod kterou spadá Výtvarná polepšovna, ve které se realizoval výtvarný projekt „Podmořské dobrodružství.“

Čtvrtá kapitola je zaměřená na keramiku, historii, potřeby pro vytváření, způsoby a technické postupy, zdobení.

Pátá kapitola pojednává o artefaktech, kterou jsem zmínila z důvodu, že v mých hodinách jsem se snažila o individualitu žáků. Cílem bylo jim poskytnout co nejvíce příležitosti volné a svobodné práce a zaměření na sama sebe.

Šestá a sedmá kapitola je zaměřená na environmentální výchovu, její cíle, subjekty, formy, na ekosystém, mořský ekosystém, oceán a jeho význam, moře a jeho význam pro člověka. Tyto kapitoly jsem zmínila z toho důvodu, že jsme se s dětmi zaměřili na poznávání vodních ploch Země.

V osmé kapitole je krátce zmíněna projektová výuka.

Praktická část obsahuje metodický list a sedm podkapitol, které obsahují rozpracovaný průběh hodin. Kromě poznávání vodní plochy Země je dalším cílem seznámit děti s keramickou hlinou, rozvoj jejich představivosti, kreativity a jemné motoriky a také je vést ke kladnému vztahu jak k materiálu, tak ke všemu živému.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Dítě mladšího školního věku

Mladší školní období začíná od 6 až 7 let, kdy dítě vstupuje do školy a končí v 11 až 12 let, kdy se začínají objevovat první známky pohlavního dospívání (Langmeier, 1983).

Langmeier (1983) charakterizuje tuto etapu jako věk střízlivého realismu, kdy je dítě zaměřeno na svět, jaký je, chce ho pochopit a rozhodujícím činitelem, který ho má připravit na cestě k poznání, je pro něj škola a školní práce (ve všech směrech). Tento charakteristický rys školního dítěte můžeme pozorovat v jeho mluvě, v kresbách, v písemných projevech, ve čtenářských zájmech i ve hře.

Realismus školáka je zpočátku realismem naivním. Dítě je odkázáno na to, co se dozví doma, ve škole, z knihy. To, co mu poví autorita, je pro něj pravdivé. Teprve postupem času začíná dítě přijímat informace, které dostává, porovnává je se svými životními zkušenostmi, provádí první volby. Naivní realismus se mění na realismus kritický a chápeme jej jako první známky dospívání (Jobánková et al., 2002, s. 93).

Psychoanalýza označila toto období jako období latence, kdy je ukončena jedna etapa psychosexuálního vývoje a kdy základní pudová a emoční složka osobnosti dřímá nyní až do začátku pubescence, v níž se opět projeví v plné síle (Pugnerová, kolektiv., 2019, s. 48).

1.1 Vývoj základních schopností a dovedností

Podle Langmeiera (1983) je vývoj pohybových i ostatních schopností do značné míry závislý na tělesném růstu. Ten je během tohoto období většinou rovnoměrně plynulý, zatímco před jeho začátkem a opět na jeho konci lze většinou pozorovat větší nebo menší růstové zrychlení. Významně a souvisle se během celého období zlepšuje hrubá i jemná motorika. Pohyby jsou rychlejší, svalová síla je větší a zejména je nápadná zlepšená koordinace všech pohybů celého těla.

Thorová (2015) označuje toto období jako „zlatý věk motorického učení, první období tělesné zdatnosti a obratnosti“.

Dítě ve školním věku si je už dobře vědomo svých zdarů nebo nezdarů v této oblasti a začíná si své vlastní dovednosti poměřovat s výkony druhých dětí, eventuálně s výkony dospělých. (Langmeier, 1983)

1.2 Kognitivní vývoj

V mladším školním věku dochází k vývoji všech poznávacích procesů. Výrazné pokroky jsou především ve vnímání, pozornosti, paměti, představivosti, fantazii nebo v celkovém duševním projevu jako je myšlení (Lagmeier, 1983).

Vnímání je smysluplné přijímání, zpracovávání i prožívání informací o bezprostřední situaci jako celku.

Dítě je pozornější, vytrvalejší, všechno důkladně zkoumá, je pečlivé a ve vnímání méně závislé na svých okamžitých přáních a potřebách než mladší dítě. Je proto poměrně dobrým a stále častěji i kritickým pozorovatelem. Nevnímá už věci vcelku, ale prozkoumává je po částech, až do malých detailů. Nevnímá jen to, co se vnucuje, ale i to, na co záměrně dává pozor. Vnímání se tak stává více cílevědomým aktem, tedy pozorováním (Lagmeier, 1983).

Podle Petrové (2010) je pozornost na počátku mladšího školního věku krátkodobá a spontánně zaměřená. Jelikož stále převládá vzruch nad útlumem, dochází k častému přerušování pozornosti. Děti se postupně snaží pozornost ovládat vůlí, což je pro ně zpočátku dost náročné. Pozornost také ovlivňuje organizace vyučování ve škole. Do nižších ročníků by měly být zařazovány krátké činnosti, které by se častěji střídaly. Důležitá je také průběžná motivace dětí, zařazování oddechových chvil, cviků a používání alternativních vyučovacích metod.

Podle J. Piageta (2014) na začátku školního věku nastupuje v myšlení stádium konkrétních operací. Dítě je schopno logicky přemýšlet o poznaných podnětech a o prožitých událostech. K rozvoji logického myšlení dochází především tím, že dítěti dáváme možnost samostatně manipulovat s předměty a poznávat, jak fungují. Myšlení mladšího školáka je také výrazně ovlivněno školním vyučováním a osobností pedagoga. V tomto období je důležitá vnější motivace k dobrému výkonu.

Podle Pugnerové (2019) na začátku mladšího školního věku převládá u dětí neúmyslná, mechanická paměť. Dítě si samo nedokáže spojit nové informace s předchozími, proto potřebuje pomoc dospělého. Postupně dochází k zapamatování, které je záměrné. Dítě si také častěji poznatky dokáže samo logicky odvodit. Důležitou roli hraje i učitele a to, jakým způsobem vede hodinu a motivuje děti.

Představitost u dětí školního věku dosahuje překvapivého vrcholu. Dítě již dokáže rozlišovat realitu od fantazie. Do světa představ se však stále vrací, především prostřednictvím hry a četby. Ale i ve hře je stále častěji fantazie ovlivňována realitou, kdy do hry vstupují nové vědomosti a pravidla. Ve školním prostředí dochází k rozvoji záměrné pozornosti (Pugnerová, 2019).

1.3 Sociální a emocionální vývoj

Podle Vágnerové (2012) bývají děti mladšího školního věku optimistické a mají tendenci objasnit vše, co se děje pozitivním způsobem.

Dochází k většímu propojení emočního hodnocení a racionálního uvažování. Děti si svoje emoční prožitky vykládají logičtější způsobem, ale zároveň tak, aby byly konzistentní s jejich úvahami, očekáváním či přáními (Light et al., 2009). Děti proto lépe rozumějí svým pocitům, více chápou jejich smysl a umějí je akceptovat a objasnit. Dokáží je přesněji rozlišovat, vnímat jejich kvalitu, intenzitu a délku trvání, lépe prezentují i jejich souvislostem a vztahům (Vágnerová, 2012).

Zlepšuje se schopnost rozpoznávat a chápat emoce jiných lidí, která je ve značné míře vázána na pokles kognitivního egocentrismu (Denham et al., 2011). Děti dokáží mluvit o emocích jiných lidí, lépe jim rozumějí, a proto je dovedou lépe popsat (Vágnerová, 2012).

Dále dovedou svoje emoce lépe regulovat, ať už jde o ovládnání vnitřních prožitků nebo jejich vnějších projevů, umějí dokonce i předstírat emoce, které ve skutečnosti neprožívají. Nedávají své emoce najevo tak otevřeně jako předškoláci, uvědomují si, že je někdy lepší je potlačit (Vágnerová, 2012).

Ze sociálního hlediska je důležitý vstup do školy. Představuje další odklon od výlučného vlivu rodiny a podřízení instituce. Školní věk je další fází přípravy na život ve společnosti. Ve škole se dítě připravuje na svou pozdější profesní roli a již v této době průběžně potvrzuje své předpoklady pro její získání. Úspěšnost uplatnění ve škole předurčuje pozdější společenské zařazení (Vágnerová, 2012).

Ve školním věku se dále rozvíjejí vztahy s různými lidmi mimo rodinu, jak s učiteli, tak s cizími dospělými, kteří představují významnou a mocnou autoritu, dále s vrstevníky,

především se spolužáky. V rámci různých sociálních skupin získává dítě různé role a s nimi spojené postavení. Ve školním věku jsou pro rozvoj dětské osobnosti důležité tři oblasti: rodina, škola a vrstevnická skupina (Vágnerová, 2012).

2 Volný čas

Volný čas je nesmírně cennou a zároveň nezbytnou součástí života člověka. Vnímáme ho jako prostor svobody a seberealizace. Z hlediska pedagogiky je do volného času člověka nejen možné, ale také prospěšné a potřebné výchovně vstupovat a výchovně jej ovlivňovat (Kantorová et al., 2010).

Kratochvílová (2004) uvádí vymezený volného času jako čas na oddych, rekreaci, regeneraci fyzických a psychických sil, uvolnění po práci, studiu, na společenská setkání, na poznávání světa, života, na seberealizaci v aktivitách, činnosti podle vlastních potřeb a zájmů, představ, tužeb a hodnot.

2.1 Výchova ve volném čase

Výchova ve volném čase je jednou ze specifických výchovných oblastí. Důležité je, aby přes všechny zvláštnosti byly zachovány základní znaky výchovného procesu, zejména záměrnost, cílevědomost. Zároveň však musí být výchovné působení ve volném čase nenásilné, citlivé, do činností nelze účastníky nutit ale účinně motivovat. Pedagog, který působí ve volném čase má velmi náročnou, ale také zajímavou práci. Výchova ve volném čase se stahuje k jednotlivcům různého věku. Může se týkat dětí předškolního věku, starších dětí, mládeže, dospělých osob i seniorů (Pávková, 2014).

2.2 Zájmová činnost

Zájmy aktivizují složku kognitivní, emocionální a konativní. Intenzivně se rozvíjí motivační vlastnosti osobnosti, které se projevují jako selektivní zaměření. Výběrový vztah člověka k určitým předmětům a jevům ve snaze blíže je poznat, věnovat se jim teoreticky či prakticky, což je spojeno i s příjemným citovým prožíváním, přináší uspokojení a radost (Kratochvílová, 2004, Pávková aj., 2001).

Pojem zájmová činnost znamená aktivitu, již směřuje k uspokojení individuálních zájmů jedince. Zájmové činnosti podporují talent a nadání, vytvářejí podmínky pro získávání a uplatňování vědomostí a praktických zkušeností a přispívají k pozitivnímu formování osobnosti (Kratochvílová, 2004, s. 195).

3 Pole designu – Egoé studio

Na konci moravských Bílovic najdeme skupinu budov, které vzdorují představě výrobního areálu. Sídlí tam společnost jednoho z center českého kreativního průmyslu. Egoé studio, kde se rodí tvar obyčejných věcí, které běžně potřebujeme k životu. Ne na zakázku nebo na základě marketingových průzkumů. Témata přináší život a design zase dodá jejich řešení (www.poledesignu.cz/o-nas/).

Vše začalo projekty pro dopravní infrastrukturu. Od přístřešků a mobiliáře po velká zastřeší, protihlukové stěny a cyklověže. Brzy se přidal zahradní nábytek, kempingové autovestavby a sportovní vybavení. Společnost rostla, ale pro všechny její aktivity zůstává společným jmenovatelem život venku, až život spolu (www.poledesignu.cz/o-nas/).

Egoé studio dodává svým výrobním značkám nejen design výrobků, ale taky komunikační koncepty, vydává vlastní magazín 519 a organizuje multižánrový festival WiFičVEN! Srdcem festivalu, je, jak jinak, opět design. Výstava žně designu se snaží mapovat to nejzajímavější, co na poli kreativního průmyslu v naší zemi vzniká (www.poledesignu.cz/o-nas/).

3.1 Projekty

Pro tvůrčí proces je nejdůležitější inspirace. A pokud je řeč o průmyslovém designu, tak i mantinely dané respektováním souvislostí. Proto jsou neustále zvaní do areálu zajímaví hosti, dávají prostor jiným, stahují do tvoření děti i dospělé. A rozhodně nepodceňují odpočinek (www.poledesignu.cz/projekty/)

- WiFičVEN!
- Žně designu
- Výtvarná polepšovna
- Kemp

3.2 Výtvarná polepšovna

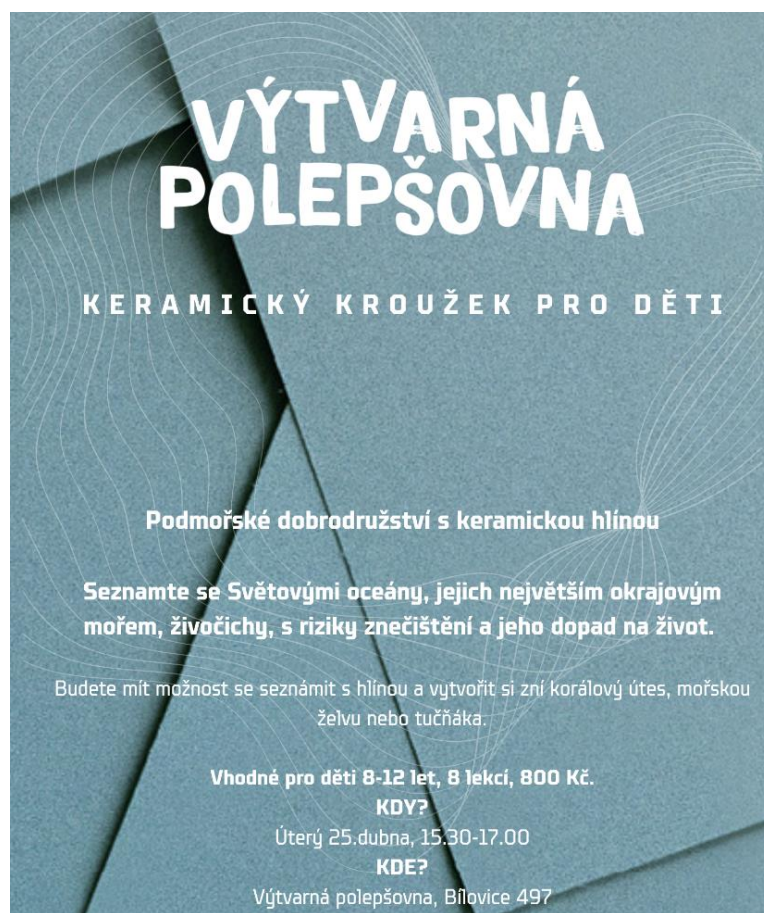
Výtvarná polepšovna, z.s. je dobrovolným, nevládním, neziskovým svazkem občanů, v němž se spojily osoby mající stejné zájmy a cíl popularizovat účel spolku.

Základním účelem spolku je kulturní obohacení, vzdělání a osvěta společnosti v oblasti lokální a zahraniční volné tvorby, designu řemeslného a výtvarného tvoření a mezinárodního porozumění.

Hlavní činnosti spolku jsou:

- Podpora kulturního obohacení společnosti zejména v oblasti lokální a zahraniční volné tvorby, designu, řemeslného a výtvarného tvoření, zejména malby, výroby keramických i jiných uměleckých děl.
- Podpora komunitního setkávání v oblasti kultury a umění.
- Podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže v oblasti kultury a umění včetně organizace zážitkových a pobytových akcí, mimoškolní výchovy a vzdělávání.
- Výstavní, osvětová a prezentační činnost výtvarných děl a designových produktů vytvořených nejen v rámci činnosti spolku.

Obrázek 1: fotoarchiv autorky – Výtvarná polepšovna

4 Keramika

Keramická hlína je speciálně připravená hlína určená k nízkému či vysokému výpalu. S keramickou hlinou se dá pracovat buď modelováním, točením nebo litím.

Hlína je materiál vyskytující se v přírodě v zemi. Skládá se z nejjemnějších částí prachu, které se v průběhu milionů let vlivem počasí oddělily od původních masivních hornin a usadily se ve větších hloubkách. Nejčistším druhem hlíny je porcelánová hmota, nejvíce znečištěným jí. Šamot, už vypálená a rozmletá hlína se pro modelování hodí nejlépe. Dává materiálu větší stabilitu a činí ho propustnějším pro v hlíně obsažený vzduch, který pak může během výpalu lépe unikat (Dreher et al., 2005).

Hlína se vyskytuje v různých barvách – od bílé až po černou barvu. Zbarvení způsobují v hlíně obsažené oxidy kovů. Při vypalování se barva hlíny změní. Hlína se dá tvarovat jen ve vlhkém stavu. Pro modelování z válečků a modelování z volné ruky je potřeba měkká, vláčná hlína a pro práci s pláty hlína pevná. Při sušení a vypalování se hlína smršťuje, zmenšuje. Příčinou je ztráta vody, která tvoří asi jednu třetinu obsahu mokré hlíny (Dreher et al., 2005).

4.1 Potřeby pro práci s hlinou

Keramická hlína je v dnešní době dostupná strojově zpracovaná hlína, se kterou se velmi dobře pracuje. Pro práci s dětmi můžeme použít prakticky jakoukoliv (Rubešová, 2016).

Šlikr je kapalná substance sestávající se z vody a keramické hmoty. Slouží k lepení a spojování částí. Šlikr také můžeme použít pro různé výtvarné techniky, např. malování na papír, rezerváž hlinou nebo kresba šlikrem na tělo.

Glazury jsou průhledné, neprůhledné, barevné a bezbarvá skla, která se používají na keramický střepek, kvůli estetice a menší nasákavosti. Zvyšuje pevnost výrobku a současně je důležitým dekorativním prvkem. Glazování se provádí ručně, ponořením do glazury, stříkáním, poléváním anebo mechanicky.

Nejlepším nářadím pro práci s hlinou jsou podle Vávrové (2012) ruce, dlaně a prsty, které nám umožňují bezprostřední kontakt s materiálem.

Podle Adamcové (1994) patří k potřebným nářadím špachtle, které jsou dřevěné, různých velikostí a slouží k vykrajování a prořezávání. Při práci i při konečném vybírání jsou nezbytná očka. Očka mohou být buď celá kovová nebo s dřevěnou střední násadou. Na obou koncích lze vyrobit různě zahnutá očka z tvrdého nerezového drátu. Kovová struna, opatřená na koncích kolíčky, je vhodným nástrojem k rozřezávání nebo odřezávání hliněných objektů od podložky. Dále je potřeba nůž k řezání plátů, cidlina na úpravu povrchu apod.

Další pomůcky, které potřebujeme k práci s keramickou hlinou je pracovní oblečení, válečky, laťky různých tloušťek, podložky, smirkový papír, mycí houbička. A pro glazování potřebujeme mísy různých velikostí, štětce, od tenkých až po silnější, jemné sítko, sběračky, staré hadry na umývání a utírání stolů, ručník, mýdlo (Adamcová, 1994).

4.2 Techniky modelování

Podle Rubešové (2016) existuje řada postupů a technik při práci s hlinou.

4.2.1 Experimentování a hra s hlinou

Patří sem házení, kutálení, bouchání, uštipování, krájení, zapichování různých předmětů do hlíny. Tyto aktivity jsou vhodné pro všechny, kdo se seznamuje a navazuje vztah s hlinou (Rubešová, 2016)

4.2.2 Vymačkávání z hroudy

Podle Dreher et al. (2005) je vymačkávání z hroudy pro seznámení se s hlinou tou nejlepší technikou. Vymodelujeme si hliněnou kuličku o velikosti tenisového míčku. Doprostřed vytlačíme palcem důlek. Výrobek otáčíte v ruce a důlek palcem rozšiřujete a prsty vytahujete stěnu misky. Je velmi důležité, aby síla stěn byla po vypracování dokola všude stejná. Pro tuto techniku se převážně hodí měkká a pružná hlína. Velikost výrobku má své hranice, může se použít jen tolik hmoty, kolik se dá udržet pohodlně na dlani. Kromě misek se dají vymodelovat úzké vysoké nebo naopak ploché otevřené nádoby, stejně tak jako figurky.

4.2.3 Modelování z válečků

Tvorba modelováním z válečku patří k nejstarším keramickým technikám. Je mnohostranně použitelná pro válcové, oblé, široce či úžeji se sbíhající tvary a sochy libovolné velikosti. Pro tuto metodu se hodí skoro všechny druhy hlíny, musí být přizpůsobeny tvaru, velikosti, funkci a teplotě vypalování. Aby válečky nepraskaly, musí být hlína dobře připravená, měkká a pružná (Dreher et al., 2005).

4.2.4 Modelování z plátů

Technika modelování z plátů je mnohostranně použitelná. Můžeme zpracovávat jak měkké, tak i pevné hliněné desky. Touto technikou můžete vytvořit většinu keramických prací. Z pevných plátů se dají vykrojit tvary, které se spojí šlikrem do nádob s hranatým půdorysem. K tomu je ale zapotřebí pracovat s velkou přesností a pečlivostí. Pokud mají být pláty ještě dotvarovány, používají se měkké hliněné pláty např. při výrobě válcových nádob (Dreher et al., 2005).

4.2.5 Tvorba figurek

Podle Dreher et al. (2005) je modelování a sestavování figur pro keramika tou největší výzvou, neboť šablony pomohou jen zřídka. Potřebnější je prostorová představivost, cit, trochu trpělivosti a hodně radosti z modelování.

4.3 Zdobení

Dekorování keramiky může být vkusné a citlivé. Existuje škála jednoduchých technik, která dá výtvorům osobitý výraz. Výrobek esteticky oživí a posune, pokud je jeho povrch nějakým způsobem výtvarně pojednán. Zároveň se díky tomu ztratí nedokonalosti povrchu modelovaného tvaru (Rubešová, 2016).

Šňůrková technika dotváří plošný i dutý výrobek. Šňůrku používáme jako kresbu. Připevňujeme ji tak, že ji prsty, palcem a ukazováčkem, stiskneme a pevně přitlačíme ke střepu. Pokud střep není měkký, jemně jej pod kresbou poškrábáme a potřeme šlikrem. Stiskem špetky prstů, kterými zpracováváme celou šňůrku, ji zároveň přetvoříme na citlivější výzdobný prvek (Adamcová, 1994).

Technika rytí je dle Adamcové (1994) kresba, vpichy, šrafura, zdrsňení. Dále to může být prořezávání nebo vyřezávání motivů nebo ornamentů.

Glazování. Přežahnuté výrobky natíráme glazurou pomocí štětce nebo je přímo poléváme. Často vypadá estetičtější glazura použita v detailu nebo jednotlivé ploše (Rubešová, 2016).

4.4 Keramika s dětmi

Výuka dětí k práci s hlínou, uvádění dětí do procesu techniky a technologie keramiky je naprosto odlišná od postupů při výuce mládeže a dospělých (Adamcová, 1994).

Je důležité vybudovat vztah dětí k hlíně. Ale je třeba, také zdůraznit to, že v člověku navzdory betonu, asfaltu a hygienické hysterii je až půdový vztah k půdě, stálý objevitelský přístup k věcem, se kterými se střetává, chuť ničit, měnit, hníst a vytvářet. Dítě je nadané nesmírnou energií, vnímavé a nasávající vše, co je kolem a co se kolem něj děje.

Podle Adamcové (1994) by mělo být v keramických kroužcích dopřáváno dětem hledání, zkoušení, zapatlávání se a uvolnění. Vymýšlet a vciťovat se do vytvářených postav a věcí. Děti by měla hnát přirozená touha hníst, tvořit, zkoušet. Stát se na chvíli pánem své hroudy hlíny a svých představ. Do zájmového kroužku je dobré brát i děti, které nejsou výtvarně talentované. Nejde o výchovu budoucích výtvarníků, ale o podpoření tvořivých schopností jedinců, o výchovu a vztah k řemeslu a umění, k lidské práci.

Práce s hlínou je radostným procesem, obohacujícím malé tvůrce o prohloubení haptického citění, manuálních zručností a celkově citového života. Při správném vedení bychom měli usměrňovat a tříbit estetické citění a prohlubovat chápání uměleckých hodnot. Nejde pouze o výchovu dětí a mládeže ve vlastní práci oboru keramiky, ale o výchovu širším pojetím. Vybraný obor má být prostředkem výchovy k vytvoření ucelené kulturní osobnosti. Pedagog by měl být v první řadě dobrý výtvarník, znalý keramických technik a technologií, a také dobrý psycholog. Dítě je spontánní, hravé. Nezná výtvarnou a výrazovou konvenci, jeho projev má sdělovací pravdivost. Tyto vlastnosti je třeba podporovat vlastním nadšením (Adamcová, 2016).

5 Artefiletika

Artefiletika představuje specifické pojetí výtvarné pedagogiky, které se v České republice prosadilo po roce 1989. Jeho prioritou byl respekt k individualitě žáků a poskytnout jim co nejvíce příležitostí ke svobodnému projevu – ať už za pomoci výtvarných prostředků, nebo v doprovodném rozhovoru. (Slavík, 1997).

Artefiletika úzce souvisí s arteterapií. Používá podobných postupů jako arteterapie, ale v oblasti výchovy. Jejím cílem není léčit, ale v oblasti výchovy přispívat k sebepoznání, k rozvoji osobnosti, pozitivních rysů (Potměšilová, Sobková, 2012). Artefiletika se ve svých pedagogických postupech opírá o známou skutečnost, že výtvarný projev poskytuje žákům příležitost k vyjádření jejich jedinečných osobních zkušeností, poznatků, přání, citů atd. Z toho vyplývá, že výtvarné projevy obsahují velký poznávací potenciál, který je dobré využít a zpracovat tak, aby byl pro žáky přínosem (Slavík, 1997, 2001).

Teoretická východiska současné artefiletiky se zaměřují zejména na otázky paralelního rozvíjení i propojování intelektuálního a emocionálního potenciálu u studentů. Komunikace mezi žáky je základem ke spojení výtvarné tvorby a její reflexe. Díky tomu se artefiletika dopracovala k tzv. poststrukturalistickému pojetí výtvarné výchovy. Jeho cílem je přivést žáky k pochopení výtvarného projevu na základě jejich osobních zážitků, a tak bránit zúžení interpretace do jediného výkladového rámce aplikovaného u žáků z pohledu učitele. Jde o to, aby sami žáci nebo studenti mohli aktivně nacházet svou vlastní osobitou pozici výkladu a mohli svá mínění porovnávat mezi sebou navzájem (Slavík, 1997, Slavík, 2001).

V pojmu artefiletika můžeme dle Slavíka (1997) najít dvě významné oblasti:

- umění – ars,
- „filetický přístup – ve výchově spojuje tvůrčí vyjádření jak princip umělecké tvorby s reflexí, tak princip vědy.“

Ve spojení těchto dvou významových oblastí je možné artefiletiku charakterizovat jako výchovné pojetí, jehož hlavním principem je spojení výrazové hry (např. výtvarné) s reflektujícím dialogem. Cílem artefiletiky je poskytnout člověku příležitost k odhalení vlastních psychických možností a mezí, dát mu šanci nalézt jeho místo a jeho úlohy v lidském

společensví, vybavit ho citlivostí k bolesti druhých bytostí, připravit ho k duchovnímu růstu a k nalézání životního smyslu s oporou v lidské kultuře, zejména v umění. (Potměšilová, Sobková, 2012)

Slavík (1997, 2001) zdůrazňuje novou dimenzi, kterou artefiletika přináší, na rozdíl od běžné výtvarné výchovy, a tím se také od ní odlišuje, do výchovného procesu: reflexe.

Reflexe v artefiletice směřuje ke dvěma hlavním vzájemně provázaným cílům. Orientuje se na sebepoznávání člověka v dané sociokulturní situaci a dále na pochopení umění jako bohatě diferencovaného symbolického prostoru, do něhož se mnohostranně promítá lidský život (Slavík, 1997, Slavík, 2001).

5.1 Keramika a artefiletika

Hlína je jedinečné médium nejen v umění, ale i při pedagogické práci. Její podoba může být různá. Nemusí být jen materiálem k vytvoření vypáleného výrobku. Vlastnosti hlíny nás mohou mnohým obdarovat i v průběhu tvořivého procesu. A to tehdy, když se jí necháme vtáhnout, oslovit a inspirovat (Rubešová, 2016).

Práce s hlínou je skvělým odreagováním od okolního světa. Pomocí modelování nebo točení na hrncířském kruhu se rozvíjí naše jemná motorika, fantazie a kreativita. Při práci na hrncířském kruhu se člověk musí soustředit na to, co chce vytočit a díky tomu, vypouští všechny své negativní myšlenky a na chvíli zapomene na své starosti a problémy, které ho trápí.

Keramika je činnost, která nás zbavuje stresu a pomáhá se nám uvolnit. Uklidníme svou mysl i tělo a ocitáme se daleko od všeho a od všech. Jste jen vy a hlína.

6 Enviromentální výchova

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahu člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince (RVP 2021, s. 141).

6.1 Cíle a výstupy environmentální výchovy

Kateřina Jančaříková (2010) uvádí schéma očekávaných výstupů enviromentální výchovy. První stupeň je, že jedinec má vztah k přírodě a projevuje citlivost. Druhý stupeň je, že dokáže rozpoznat narušení vztahů v přírodě. Třetí stupeň je projev odhodlání žít v souladu s udržitelným životem a snaha pomáhat přírodě. Čtvrtým stupněm je život v souladu s pravidly udržitelného života. Takový jedinec přírodu chrání přiměřeně svým možnostem. Cílem environmentální výchovy je předat dětem informace, které povedou k vytváření pro ekologických postojů, tyto postoje by měly vést ke kompetencím k jednání, které budou v souladu s environmentální výchovou.

6.2 Environmentální výchova a volný čas

Environmentální výchova nepatří jen do sféry systematického vzdělávání, ale také do činnosti vychovatelů, tedy do volného času. Zde je čas a prostor rozvinout specifické zájmy v oblasti environmentální výchovy a nabídnout dětem a žákům atraktivní i netradiční činnosti v méně formálním prostředí (Thorovská, 2014).

6.3 Subjekty environmentální výchovy

Základní prvek v procesu výchovy je rodina. Díky svým blízkým se děti neustále rozvíjí a utváří svou osobnost. Děti se potřebují naučit vztahu k přírodě. Už od raného věku je potřeba u dětí rozvíjet citlivost a ohleduplnost k přírodě i lidem. Rodina je nejpřirozenějším prostředím, kde tyto hodnoty získávají. Znalosti a vědomostí o přírodě, jejích zákonitostech a pravidlech chování k přírodě získává dítě především ve škole, během vzdělávacího procesu (www.docplayer.cz).

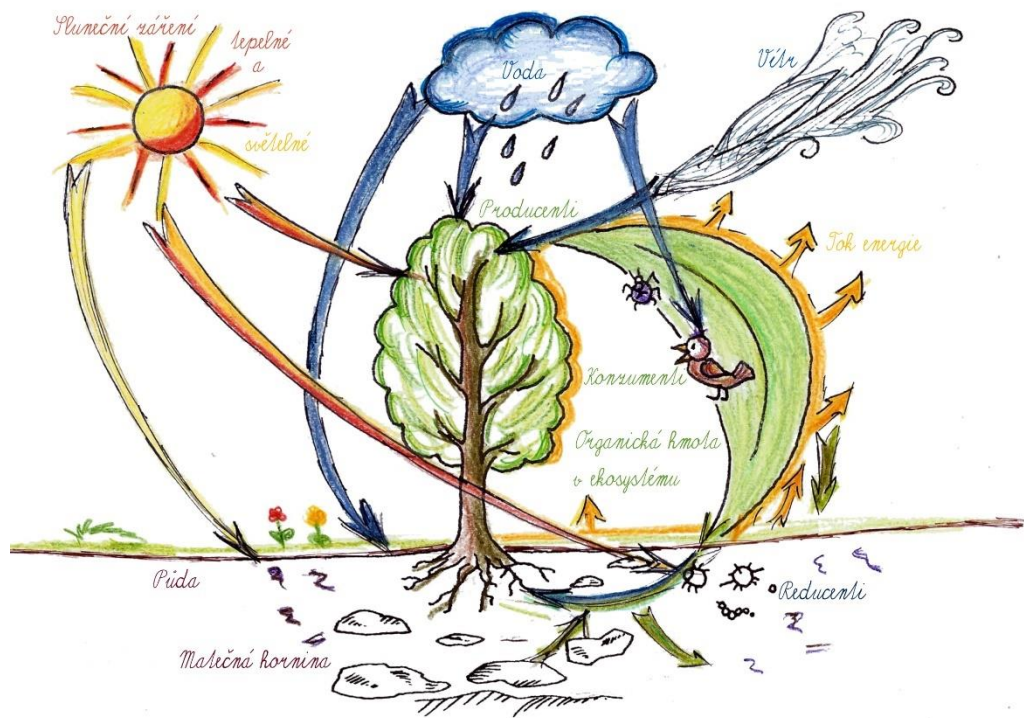
Ke kladnému postoji k prostředí může dítě získat i v mimoškolní výchově. Nezastupitelnou roli v environmentální výchově sehrávají volnočasové zařízení a instituce, ať už to jsou státní nebo nestátní zařízení, občanské sdružení s ekologickým zaměřením či střediska pro volný čas dětí a mládeže (www.docplayer.cz).

6.4 Formy environmentální výchovy

Prostor pro uskutečňování environmentální výchovy je velmi široký. Prvky environmentální výchovy pro děti a mládež lze zapracovat a uplatnit do veškeré činnosti, pravidelné, příležitostné a spontánní (hry, soutěže neformální besedy, rozhovory a praktické činnosti) (www.docplayer.cz).

7 Ekosystém

Ekosystém je v českém zákoně o životním prostředí definován jako funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase. (www.zakonyprolidi.cz)

Obrázek 2: Abiotické a biotické složky ekosystému a základní procesy v něm (eluc.ikap.cz)

7.1 Mořský ekosystém

Mořský ekosystém je druh vodního ekosystému, který se vyznačuje složkou slané vody. Mořské ekosystémy zahrnují různé ekosystémy, jako např. moře, oceány, korálové útesy, mělké pobřežní vody, ústí řek, pobřeží slané laguny.

Úžasnou rozmanitost rostlin a živočichů podporuje společná a široká škála mořských ekosystémů (www.renovablesverdes.com).

7.1.1 Flóra a fauna mořských ekosystémů

Pro flóru mořského ekosystémů jsou významné řasy. Díky široké škále rodů a druhů se mořský ekosystém hemží životem a barvou. Řasy se dokáží přizpůsobit teplotě a dalším fyzikálním a chemickým vlastnostem vod, kde rostou, žijí, a jsou rozšířené v mořských ekosystémech ve všech oblastech světa.

Oceány, pobřeží a další mořské ekosystémy tvoří jedny z biologicky rozmanitých stanovišť na světě, zvířata různých skupin, které spolu žijí v biologické rovnováze (www.renovablesverdes.com).

7.1.2 Druhy mořských ekosystémů

Mokřad se vztahuje na vstup do zálivu nebo řeky, kde je slanost nižší než na širém moři. Je to přechodná zóna mezi slanou a sladkou vodou. (www.renovablesverdes.com)

Bažiny jsou oblasti slané vody nebo laguny. Ústí řek na pobřeží, se změnami slanosti. Mangrovy jsou lesy, které se vyvíjejí ve středním kanálu mezi ústí a mořem. Hlavní vegetací je malý les přizpůsobený poloslané vodě. Ve vodách mangrovů máme také velké množství ryb, krevet nebo různých plazů, které používají stromy jako úkryt nebo jako potravu.

Louky s mořskou trávou jsou pobřežní vody, vlny nejsou příliš silné a řeky nenesou téměř žádnou usazeninu. Jedna z hlavních funkcí mořské trávy je prevence pobřežní eroze. (www.renovablesverdes.com)

7.2 Oceán a jeho význam

71 % zemského povrchu pokrývá moře a oceán. Velké množství známých druhů organismů se vyvinulo z forem života v oceánu, které tam doposud žije. Kromě toho, že jsou kolébkou života, mají oceány nenahraditelný význam také jako regulátory teploty na zemi. Rozlehlé vodní plochy fungují jako stabilizátory tepla. Pro životní prostředí jsou důležité také mořské proudy, které ochlazují nebo naopak oteplují pevninu a tím dotvářejí klima do současné podoby. (www.studentsummit.cz)

Klimatickým změnám pomáhají mořské rostliny, řasy, korálové útesy a fytoplankton zmírňovat tím, že vážou oxid uhličitý a produkují kyslík. Všechny tyto faktory činí Zemi obyvatelnou. Bez oceánu by život ne Zemi nebyl možný (www.studentsummit.cz).

7.3 Moře a jeho význam pro člověka

Moře představuje stejně ohromné biologické i energetické zdroje. Pro člověk má mimořádný význam, protože představuje důležitý potravinový zdroj. Během uplynulých let tvořily produkty průmyslového rybolovu přes čtvrt živočišných bílkovin v lidské stravě. Mnohé dary moře jsou zpracovávány v nejrůznějších průmyslových odvětvích a využívají se například v medicíně či v zemědělství. (www.studentsummit.cz)

Obrázek 3: Nick Hobgood, *Plectorhincus lineatus* (commons.wikimedia.org)

8 Projektová výuka

Projekt je komplexní, reálný a smysluplný úkol s nímž se ztotožňujeme a přebíráme za něj odpovědnost. Výsledkem by měl být konkrétní výstup.

Projektová výuka je také založena na výukové metodě, která by měla být realizována tak, aby hlavními aktéry byli žáci, studenti nebo účastníci zájmové činnosti. Pedagog by měl být průvodcem. Motivovat, povzbuzovat a spolupracovat se žáky, když si neví rady a požádají o pomoc (Kol. autorů, 2011).

Projektová výuka je nejlepší metodou pro činnosti ve volném čase. Děti se více zapojují do spolupráce s ostatními účastníky a snaží se najít a naplnit společné cíle. U dětí se rozvíjí obecné dovednosti, kompetence, ale vede je i k osvojování specifických odborných dovedností a vědomostí.

Pro projekt jsou důležité cíle, kvůli jeho neplánovitosti a organičnosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9 Výtvarný projekt: Podmořské dobrodružství

Obrázek 4: fotoarchiv autorky – Podmořské dobrodružství

Výtvarný projekt Podmořské dobrodružství se konal v Bílovicích ve Výtvarné polepšovně v odpoledních hodinách ve volném čase dětí. Kurz začal 2.5. a skončil 13.6. Probíhal každé úterý, kde se sešlo 5 dětí z 1.stupně ZŠ od 3. do 5. třídy.

9.1 1 hodina – Úvod a seznámení se s hlinou

Zahájení projektu:

Děti se posadily ke stolu a přivítala jsem je na výtvarném projektu „Podmořské dobrodružství.“ Na začátek jsme se seznámili a pověděli si, co nás v jednotlivých hodinách čeká a na co se zaměříme.

Technika: prožitková aktivita s hlinou, seznámení se s mořským světem

Motivace: seznámit se s hlinou, zážitek s dotekem, vyjádření svých pocitů a emocí, jaký je oceán a jakého živočicha si představí, když se řekne moře?

Materiál: světle točírská hlína, šlikr, voda

Pomůcky: počítač, podložka, váleček, špachtle, štětec, nožik

Průběh hodiny: S dětmi jsme seděli u stolu a každému jsem rozdala kus keramické hlíny. Děti nejdříve nechápaly, o co jde, ale po vysvětlení začaly prohmatávat hlínu v rukách, změnily tvar, udělaly si otisk, přičichly a řekly, jaká hlína je.

Hlína byla podle dětí studená, měkká, lepkavá, bahnitá, špinavá. Když měl každý svůj kus hlíny, všichni se shodly, že hlína nevoní. Líbilo sem jim, že hlína mění tvar. Dětem jsem poté podala jen jeden kus hlíny, který si měly předávat a každý měl udělat svůj vlastní otisk. Někdo udělal otisk své ruky, někdo udělal díru a někdo hlínu pomačkal. Dále si děti zkusily udělat provázky, kuličky nebo kostičky. Poslední seznamovací částí bylo hození s hlínou o podložku. Děti dostaly prostor pro vyjádření svých pocitů, jak se právě cítí. Některé děti hodily hlínu s velkou silou, některé jen lehce. Tato aktivita se jim velmi zalíbila.

Po zkoumání hlíny jsem si už na první hodinu připravila prezentaci na úvod s názvem Mořský svět – pod hladinou moře a oceánů. Na začátek jsem se zeptala dětí, co je napadne, když se řekne oceán. Jejich odpovědi byly koráli, žraloci, želvy, spousta ryb a mušle. Řekli jsme si, že oceán je část světového oceánu, který se rozprostírá mezi kontinenty a pokrývá 71 % zemského povrchu. Děti dostaly otázku, jestli jsou oceány ohraničené nebo propojené. Všechny oceány jsou propojené. Ukázali jsme si mapu pěti světových oceánů. Do světových oceánů patří Tichý, Atlantický, Indický, Jižní a Severně ledový oceán. Dále jsem si řekli, že moře je na okrajích oceánů. Máme dvě rozdělení moře, a to je vnitřní a okrajové. Na posledním slajdu jsme si ukázali obrázky živočichů, kteří žijí v mořích a oceánech.

Po prezentaci jsem dětem dala prostor, aby si něco vytvořily a více se tak seznámily s keramickou hlínou. Jedno z dětí si udělalo figurku princezny, další rybičku a někdo vymačkával z hroudy a vytvořil si tak malou misku.

Reflexe: V zahajovací hodně šlo o seznámení s tématem a seznámit se s keramickou hlínou. Bylo pro mě důležité, aby se děti seznámily na první úvodní hodině s keramickou hlínou. Děti měly zažít haptický zážitek, kdy si hlínu prohmatají a díky doteku se s ní seznámí. Hmat je první smysl, se kterým se setkáváme od začátku našeho života a je důležité ho neustále vyvíjet. Někteří můžou mít problém s dotekem, a proto je hlína nejlepším způsobem, jak tuto potřebu ukojit. Při kolování kusu hlíny měly děti vyjádřit své pocity, jak se cítí. Hlína byla podle nich

studená, měkká, lepkavá, bahnitá, špinavá. Vůně hlíny nebyla tak příjemná, ale zalíbilo se jim, že hlína mění tvar a tím můžou udělat cokoli, co si představí. V průběhu hodiny jsme se seznámili s oceánem, mořem, světovými oceány a živočichy. Děti bedlivě poslouchaly a dostaly prostor ke svému vyjádření. Po prezentaci děti dostaly prostor pro vytvoření vlastního výrobku. Dokázaly se propojit s hlínou a vytvořily si tak různé výrobky, které jsme si na konci hodiny ukázali. Dále jsme se s dětmi bavili, jak se jim první hodina líbila a co si s sebou odnáší. Seznámení s hlínou je bavilo a co se týče pocitů, tak jim práce s hlínou přišla uklidňující a dokázaly se uvolnit. Z prezentace si děti odnesly základy a zopakovali jsme si v krátkosti, co si zapamatovaly.

9.2 2 hodina – Tichý oceán

Na druhé hodině jsme si s dětmi povídali o prvním světovém oceánu.

Motivace: Zavřete oči a ponořte se pod hladinu moře, kde můžete spatřit nádherné tvory a spoustu korálových útesů. Koho jste potkali? Viděli jste korálový útes? Jak vypadal?

Technika: výtvarná imaginace, modelování z plátů, modelovaný objekt

Materiál: keramická hlína, šlikr, voda

Pomůcky: počítač, podložka, váleček, štětce, špachtle, jehly

Průběh: Děti se pohodlně usadily ke stolu a já si pro ně nachystala pět kontrolních otázek z první hodiny. Ty zněly, jestli je voda v oceánu slaná nebo sladká. V mořích a oceánech je voda slaná. Jestli je na Zemi více vody nebo pevniny. Na Zemi je více vody. Větší je moře nebo oceán. Větší je oceán. Kolik máme světových oceánů. Pět světových oceánů a děti je dokázaly všechny vyjmenovat. Po kontrolních otázkách jsme se s dětmi zaměřili na Tichý oceán, který je největší na zemi.

Probírali jsme nejhlubší místo na světě, a to je Mariánský příkop, který je hluboký 11 km. Žijí tam jen garnáti, což jsou malé krevety. Řekli jsme si okrajové části a děti měly uhádnout, které moře je největší v Tichém oceánu. Korálové a Filipínské moře jsou největší v Tichém oceánu. A z těchto moří jsem vybrala Korálové moře, protože se v něm nachází Velký bariérový útes, který je dlouhý 2000 km. Dětem jsem ukázala pár obrázků, jak vypadají koráli.

Po prezentaci jsem děti požádala, aby se pohodlně usadily a zavřely oči. Pustila jsem relaxační hudbu, šum moře a děti jsem se snažila uvést do krátkého příběhu.

Příběh zní: *„Představte si, že si hrajete na písčité pláži u moře. Pak postupně pomalu vstupujete do krásného a teplého moře. Voda vám omývá kotníky, nohy, břicho. Umíte plavat a potápět se. A tak se vám zachce ponořit se do vody a prozkoumat vodní svět. Plavete pod hladinou, hrajete si s delfíny, setkáváte a pozorujete zajímavé živočichy. Plavete a plavete a najednou spatříte velký bariérový útes. Všude jsou korály. Plavete kolem něj a díváte se, jak vypadá. Jste okouzlení jeho krásou. Poté se začnete pomalu vracet zpátky nahoru. Už jste nad*

hladinou a můžete se hluboce nadechnout. Plavete ke břehu. Vyjdete z vody a sušíte se na sluníčku.“

Jakmile jsem příběh dovyprávěla, děti mohly otevřít oči a krátce jsme si povídali, co prožily, co viděly a potkaly pod hladinou.

Poté děti dostaly za úkol podle výtvarné imaginace vytvořit korálový útes, který si představily.

Postup tvorby: Dětem jsem rozdala hlínu, kterou si nejprve zpracovaly v rukách. Keramická hlína obsahuje vzduchové bubliny, a proto je důležité ji pořádně zpracovat. Děti si vzaly podložky a pomocí válečku si rozválely plát. Tloušťka plátu by měla mít alespoň 1,5 cm, protože čím je tenčí plát, tím se během sušení křiví a plocha není rovná. Jedno z dětí si vymodelovalo pomocí provázku hvězdičci, ulity, které lepilo pomocí šlikru na vyválený plát. Další z dětí si vykrajovalo z plátů různé tvary a rybičky. A někdo vytvořil chobotnici, která se nachází u korálu. Postupem bylo rozválení si plátu a vytvarování koule, která bude tvořit hlavu chobotnice. Hlava bude dutá a toho docílíme tak, že do jednoho místa vytlačíme palcem důlek. Důlek palcem opatrně rozšiřujeme anebo můžeme použít očko, se kterým vydlabáme otvor. Hlavu přilepíme pomocí šlikru na plát a poté si vymodelujeme válečky, které se přilepí k hlavě a mají představovat chapadla. Posledním krokem zbývá dohlazování nedokonalostí a úprava chobotnice. Výsledek práce chobotnice viz příloha.

*Obrázek 5: fotoarchiv autorky –
začátek vytváření korálu*

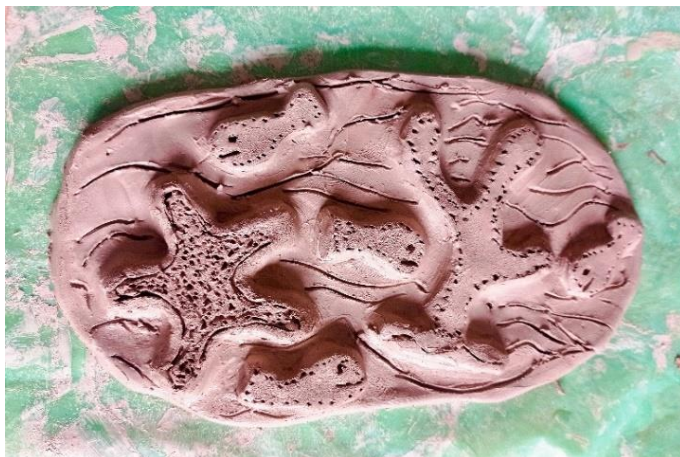
*Obrázek 6: fotoarchiv autorky –
vytváření korálu*

*Obrázek 7: fotoarchiv autorky –
dokončení korálu*

Obrázek 8: fotoarchiv autorky – modelování korálu

Obrázek 9: fotoarchiv autorky – korálový útes

Reflexe: Ve druhé hodině jsme se s dětmi zaměřili na Tichý oceán. Na začátek jsme si pustili prezentaci a jako první na děti čekaly kontrolní otázky. Děti byly moc šikovné a dokázaly na všechno odpovědět. Poté jsme se pustili do Tichého oceánu a probrali jsme základní informace. Během prezentace byly pro děti nachystané otázky a každý dostal prostor na odpověď. Cílem bylo, aby si děti zapamatovaly, že Tichý oceán je největší na Zemi, Korálové a Filipínské moře jsou největší okrajová moře v Tichém oceánu, nejhlubší místo je Mariánský příkop a v Korálovém moři se nachází velký bariérový útes.

Po prezentaci jsme měla nachystanou výtvarnou imaginaci, kdy děti se měly pohodlně usadit a zavřít oči. Uvedla jsem je do krátkého příběhu a děti se měly pokusit představit si mořský svět. Krátce jsme si popovídali o tom, co děti viděly. Děti si dokázaly představit, jak proplovají mořem a potkávají delfíny, spoustu rybiček nebo chobotnici, která se nachází u korálů. Někdo viděl mořského šneka, jak proplová mezi korály. Pro jedno z dětí bylo těžké si představit, že se nacházejí pod hladinou moře, a proto jsem mu ukázala pár obrázků, jak vypadá korál. Co se týkalo pocitů, děti se uvolnily i s hudbou a díky imaginaci se dokázaly hlouběji ponořit do svých představ, které poté přenesly do samotné tvorby z keramické hlíny.

Pro děti tento průběh hodiny byl velmi zajímavý a tvoření je bavilo. Každý měl svůj postup, kterého se držel. Na konci hodiny jsme si ukázali všechny výtvořky, které děti ztvárnily.

9.3 3. hodina – Atlantský oceán

Na třetí hodině jsme se s dětmi zaměřili na druhý světový oceán.

Motivace: Středozevní moře plné velryb. Dobrodružný příběh o velrybě Gerdě, která proplovala oceánem. Kam popluje vaše velryba?

Technika: velryba z plátu, závěsná dekorace

Materiál: keramická hlína, šlikr, voda

Pomůcky: podložka, váleček, štětce, špachtle, jehla, nožík, houbička

Průběh: Děti si sedly ke stolu a já je přivítala na třetí hodině. Na začátek jsme se pustili do prezentace a nechala jsem je hádat, na který oceán se zaměříme. Děti dlouho přemýšlely, ale dokázaly na to přijít. Atlantský oceán je druhým největším oceánem na Zemi. Rozprostírá se mezi Evropou, Afrikou, Severní a Jižní Amerikou. Do Atlantského oceánu náleží řada moří, jako je Grónské, Karibské, Baltské a Středozevní moře. Děti měly uhádnout, které moře je největší. Největším mořem v Atlantickém oceánu je Weddelovo moře.

S dětmi jsme se ale zaměřili na Středozevní moře, kam připlouvá během léta mnoho velryb. Dala jsem dětem otázku, proč do těchto míst připlouvají. Velryby do Středozevního moře připlouvají kvůli potravě. Jejich potravou jsou malé krevety, zvané krill.

Dále jsme s dětmi probrali dvě známé zajímavosti o Atlantickém oceánu. První zajímavostí bylo potopení parníku RMS Titanicu, který byl považován za nepotopitelný. Loď narazila do ledovce, který byl spatřen pozdě a nebylo možné se mu vyhnout. Děti tento příběh znají a dokázaly jej i samy povyprávět. Druhou zajímavostí v Atlantickém oceánu je Bermudský trojúhelník, oblast známá častým a nevysvětlitelným mizením lodí a letadel. O této zajímavosti děti taky věděly a připadalo jim to dost děsivé.

Po prezentaci jsem si pro děti připravila příběh o velrybě Gerdě (viz příloha), který jsme jim krátce povyprávěla.

Gerda, příběh velryby: *„Malá velryba Gerda si užívá spokojené dětství. Jednou se však přihodí něco nečekaného a Gerda zůstane sama, bez rodiny. A tak osamocená a samotná bloudí oceánem, až nakonec potká nové přátele. Kosatky, tučňáky, racky nebo třeba chobotnice. Od*

každého kamaráda se dozví nejen zajímavosti o jejich životě, ale především o fascinujícím světě, kterým proplouvá.“ (Macho, 2018)

Děti měly možnost si knížku vzít a podívat se na krásné ilustrace. Tím, že jsme probírali během prezentace velryby a řekli si příběh o Gerdě, nechala jsem děti hádat, co budeme vytvářet. Hned je napadlo, že budou tvořit velrybu.

Postup: Dětem jsem rozdala keramickou hlinou, kterou si pořádně zpracovaly v rukách. Každý si pomocí válečku vyválel plát o tloušťce 1,5 cm. Jehlou si děti předkreslily každý svou velrybu a vykrojily ji z plátu.

Vykrojenou velrybu si uhladily pomocí vody a houbičky. Poté si většina dětí vykrojila z plátu tvar kolečka, které má znázornit oko a ploutev. Tyto části přilepily pomocí šliktu na velrybu. Do hotové a upravené velryby propíchnuly dostatečně velké díry. Nahoře, aby se mohla velryba pověsit, a na spodu, aby se mohly provléct provázky s dekoračními prvky, které si děti vymodelovaly. Jednalo se o malou rybičku, kraba a mušle a do těchto drobných výtvorů si děti udělaly díry, aby je poté uvázaly k velrybě.

Obrázek 10: fotoarchiv autorky – vyřezávání velryby

Obrázek 11: fotoarchiv autorky – úprava velryby

Obrázek 12: fotoarchiv autorky – úprava velryby

Obrázek 13: fotoarchiv autorky – dekorace k velrybě

Obrázek 14: fotoarchiv autorky – vytváření velryby a korálu

Obrázek 15: fotoarchiv autorky – velryba a korál

Obrázek 16: fotoarchiv autorky – velryba

Obrázek 17: fotoarchiv autorky – velryba Bob

Reflexe: Děti se seznámily s druhým největším oceánem. Atlantský oceán má krásná vnitřní a okrajová moře. S dětmi jsme se na tomto názoru shodli. Z prezentace si děti odnesly, že Weddelovo moře je největším v Atlantském oceánu, že do Severního moře připlouvá mnoho velryb kvůli potravě a že máme spoustu zajímavostí o Atlantském oceánu, jako např. o Titaniku a Bermudském trojúhelníku.

Po prezentaci jsem dětem představila knížku o velrybě Gerdě. Přečetla jsem krátký úryvek a řekla, že velryba Gerda něco hledá. Děti jsem nechala přemýšlet. Poté se pustily do samostatné tvorby. Každý si vytvořil velrybu a některé z dětí si k velrybě přidalo svůj příběh, kam popluje. Jedno z dětí pojmenovalo svou velrybu Bob. Ten se chce vydat proplout celý oceán, aby našel ukrytý poklad.

Ze začátku byl pro děti průběh tvorby náročný, protože měly problém si nakreslit velrybu. Chvíli to trvalo, ale všichni to zvládli. Dětem se příběh o Gerdě líbil a dokázaly uhádnout, že velryba Gerda hledá domov a rodinu. Průběh hodiny byl klidný a děti si odnesly další nové informace. Na konci hodiny každý ukázal svou velrybu.

9.4 4. hodina – Indický oceán

Na čtvrté hodině jsme si povídali o třetím světovém oceánu.

Motivace: Zamysleme se, jak želva vypadá, kde žije, jakou má strukturu, jaké barvy má krunýř.

Technika: modelování z plátů, miska želvy

Materiál: keramická hlína, šlikr, voda

Pomůcky: počítač, podložky, štětce, jehla, špachtle, nožík, houbička

Průběh: Děti si sedly ke stolu a na začátek jsem si pro ně nachystala šest kontrolních otázek. Děti měly uhádnout, že Tichý oceán je největším oceánem na světě. Nejhlubší místo v oceánu je Mariánský příkop. Garnáti jsou krevety. Největším mořem v Tichém oceánu je Korálové a Filipínské. Do Středozemního moře připlouvá mnoho velryb a že do těchto míst připlouvají kvůli potravě. Po kontrolních otázkách jsme se s dětmi pustili do Indického oceánu, který je třetím největším a nejteplejším světovým oceánem.

Ukázali jsme si obrázky okrajových moří a zálivů, jako Rudé, Arabské, Timorské a Andamanské moře a dva zálivy, Bengálský a Perský záliv.

Dále jsme s dětmi probrali dva ostrovy a jedno souostroví. Prvním ostrovem byl Madagaskar, který děti znají díky pohádce. Madagaskar je největším ostrovem v Indickém oceánu a čtvrtým největším ostrovem na celém světě. Největším ostrovem na světě je Grónský ostrov. Typickými představiteli zvířecí říše jsou želvy, chameleoni, ještěrky, a hlavně nesmíme zapomenout na lemury. Pro děti jsem si nachystala obrázek pohádky „Madagaskar“ a dostaly za úkol vyjmenovat jména zvířátek. Tento úkol byl pro děti jednoduchý a dokázaly říct všechna jména.

Jako druhý ostrov jsme si představily Srí Lanku, kde je bohatý výskyt ryb. Krevety, sépie, chobotnice, menší žraloci desítky dalších druhů ryb si plavou v okolí ostrova. Dále je tam velký výskyt velryb, delfinů a kosatek. Jedním ze symbolů Srí Lanky jsou mořské želvy. Na Srí Lance se vyskytuje 5 druhů mořských želv. Kareta obecná, obrovská, zelenavá, pravá a kožatka velká. Jedno z dětí tento ostrov znalo a podělilo se s námi o jeho zážitek. Se svou rodinou byli na Srí Lance a měli možnost se potápět a šnorchlovat.

Maledivy je souostroví, které děti znají. Na Maledivách nalezneme pod mořskou hladinou nejzajímavější tvory. Při šnorchlování můžeme pozorovat hejna rybek, želvy a kraby. Při potápění můžeme spatřit obří želvy, tuňáky, mečouny, rejnoky či žraloky. Na obrázku jsme si ukázali žraloka a děti si měly tipnout, o jakého žraloka se jedná. Žralok velrybí je největším žijícím zástupcem žraloků. Na Maledivách se vyskytuje v hojném počtu. Dále se můžeme na Maledivách setkat se světélkujícími hvězdami v moři. Pro děti to byla velká zajímavost a přišlo jim to jako kouzlo. Problikávající moře je dílem mořského planktonu, který vyzařuje zářivě modré studené světlo, které mění maledivské pláže.

Poté děti měly uhádnou, které moře je největší v Indickém oceánu. Rudé moře, které má nejvyšší slanost vody na světě. V Rudém moři se vyskytuje pět druhů mořských želv. Na obrázcích jsme si s dětmi ukázaly, jak želvy vypadají a jak se jmenují.

Po prezentaci jsme se s dětmi vrhli do práce a jednalo se o vymodelování mořské želvy.

Postup: Děti dostaly předlohy, jak želvu můžou udělat. Tvorbu jsem nechala na dětech, ale všechny se rozhodly želvu vymodelovat podle předlohy.

Dětem jsem rozdala hlinu, kterou si v rukách zpracovaly. Pomocí válečku si vyválely plát o tloušťce 1,5 cm. Pomocí jehly si vykrojily tvar kolečka, který znázornil tělo želvy. Jedno z dětí si tvar těla želvy vymodelovalo do tvaru obdélníku. Dále si děti si vyválely silné provázky, které přilepily pomocí šlikru na okraj základní části (tělo želvy). Přilepené provázky si děti uhladily s vodou a houbičkou. Poté zbývalo vymodelovat hlavu, přední, zadní ploutve a ocásek želvy. Ty se přilepily šlikrem k tělu a následně se doupravily. Děti si želvu ozdobily a jehlou namalovaly krunýř.

Po přežahu si děti želvu naglazovaly a po ostrém výpalu si výrobek odnesly domů (viz příloha).

Obrázek 18: fotoarchiv autorky –
modelování želvy

Obrázek 19: fotoarchiv autorky –
modelování hlavy

Obrázek 20: fotoarchiv autorky –
modelování okraje

Obrázek 21: fotoarchiv autorky –
modelování ploutví

Obrázek 22: fotoarchiv autorky –
modelování ocásku

Obrázek 23: fotoarchiv autorky –
závěrečné úpravy

Obrázek 24: fotoarchiv autorky – hotová želva

Obrázek 25: fotoarchiv autorky – mořská želva

Reflexe: Ve čtvrté hodině jsme s dětmi probrali třetí největší oceán. Na úvod jsme si dali kontrolní otázky, na které děti dokázaly odpovědět. Po kontrolních otázkách jsme se pustili do prezentace Indického oceánu. Děti se dozvěděly že Indický oceán je nejteplejším světovým oceánem, seznámily se s okrajovými moři a zálivy, a také s tím, že Rudé moře je největším mořem v Indickém oceánu. Povídali jsme si o ostrovech a souostrovích a ukázali jsme si pět druhů mořských želv. Prezentace byla o něco delší, ale pro děti jsem měla nachystané otázky, a tím dokázaly bedlivě poslouchat.

Tím, že jsme se seznámili s pěti druhy želv, měly děti za úkol si vymodelovat želvu. Dětem jsem ukázala pár předloh, jak želva může vypadat. Každý měl možnost si udělat želvu podle sebe, ale děti se řídily předlohami. Tím práce byla jednoduchá a děti nemusely přemýšlet, jak želvu vytvoří. Sledovala jsem průběh práce a zalíbilo se mi, že jedno z dětí změnilo tvar těla želvy.

Po dokončení práce jsme se s dětmi bavili, jestli je lepší vytvářet podle předloh nebo podle své vlastní představivosti. Lepší je vytvářet podle své představivosti, protože se mohou řídit podle sebe a udělat na svém výrobku cokoli a díky tomu jim vznikne originální výrobek. Co se týká vytvářet podle předloh, tak sice je průběh práce jednoduchý, ale mají stejný výrobek jako ostatní, proto je pro děti lepší pracovat podle své představy.

Tato hodina nebyla pro děti tak zajímavá, tvoření se jim líbilo, ale nebyly tak spokojené jako v uplynulých hodinách. Na závěr nám zbylo trochu času, a tak jsme si v krátkosti zopakovali, co si děti zapamatovaly z prezentace.

9.5 5 hodina – Jižní oceán

Na páté hodině jsme se s dětmi seznámili se čtvrtým světovým oceánem.

Motivace: Příběh o životě tučňáků. Na co mají tučňáci křídla, když nemůžou slétnout? Jakého tučňáka si představíte, když zavřete oči?

Technika: modelovaný objekt

Materiál: keramická hlína, šlikr

Pomůcky: počítač, podložka, váleček, pravítko, štětce, houbička, špachtle, jehla, očko, nůžky

Průběh: S dětmi jsme se přivítali na páté hodině. Pohodlně se posadily a já pro ně měla nachystanou otázku. Ta zněla, který oceán je čtvrtým největším oceánem na Zemi. Jižní oceán je čtvrtým největším oceánem a nachází se kolem celé Antarktidy. Je ohraničen Atlantským, Tichým a Indickým oceánem.

Do okrajových moří patří Amundsenovo, Bellingshausenovo, Rossovo moře. Dále jsme probrali pár zajímavostí o Antarktidě. Antarktida je nejstudenější, největrnější, nejvyšší a nejsušší kontinent na Zemi. Děti si zkusily tipnou, jaké teploty se tam pohybují. Od $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $-70\text{ }^{\circ}\text{C}$, extrémy dosahují i více jak $-90\text{ }^{\circ}\text{C}$. Nejvyšší teplota, která byla na Antarktidě naměřena, byla $14,5^{\circ}\text{C}$. Na Antarktidě neexistují žádní lední medvědi, ale existuje tam spousta tučňáků.

Děti jsme nechala přemýšlet, proč nejsou tučňáci na Severním ledovém oceánu. Odpovědí je, že v Arktidě žije jedna z největších šelem vůbec, a to je lední medvěd. Další překážkou pro tučňáka by byl vlk nebo polární liška. Důvodem, proč žijí lední medvědi a tučňáci na opačných pólech země, je odlišné rozšíření předků, z nichž se oba druhy vyvinuly. V době, kdy se medvědi vyvinuli z malých savců, byla Antarktida již oddělena od jiných kontinentů a medvědi lední nikdy nevstoupili na jižní pól.

Dále jsme si ukázali obrázky živočichů, kteří žijí na Antarktidě a děti měly ke každému živočichovi přiřadit jméno. Jednalo se o rypouše, lachtana, tuleně, keporkaku, vorvaně a plískavici. Poté jsme se pustili do seznámení o tučňácích.

Tučňák je nelétavý pták, který je dokonale uzpůsoben k životu ve vodním prostředí. Dětem jsem pokládala otázky, proč mají černobílé peří, proč nemůžou létat a jestli mají tučňáci uši. Černobílé peří mají z toho důvodu, aby je ochránilo ve vodě před predátory. Tučňáci létat nemůžou, protože mají příliš úzká křídla a kvůli krátkým nohám nemůžou dosáhnout vyšší vzletové rychlosti. Uši mají, ale zvenčí je nemohou vidět.

V Antarktidě můžeme spatřit až osm druhů tučňáků, ale pravidelně tam hnízdí jen čtyři druhy. Na obrázcích jsme si ukázali čtyři druhy, a to tučňáka císařského, uzdičkového, oslího a kroužkového.

Po prezentaci děti uhádly, co budou vytvářet. Před tím, než se pustily do práce, jsem jim představila dešťovou hůl, která slouží k šamanskému přivolávání deště. Na konci hodiny si děti mohly dešťovou hůl vyzkoušet. Během vytváření jsem použila dešťovou hůl pro relaxaci (viz příloha).

Postup: Děti si vzaly hlínu a pořádně si ji zpracovaly v rukách. Každý si rozválel plát s vlastní velikostí. Dětem jsem radila, aby tloušťka plátu byla alespoň do 1 cm. Dvě z dětí se rozhodly vytvořit iglú. Na začátek si na plát předkreslily, kde iglú bude stát a jaký bude mít tvar. Dále si začaly modelovat malé kostičky a pomocí šlikru je přilepily na předkreslený tvar. Další kostičky už lepily na sebe. Poté si vymodelovaly malé tučňáky a přilepily je kolem iglú. Výtvar si ještě uhladily houbičkou.

Další z dětí si na vyválený plát překreslilo kolečko a na to přilepilo pomocí šlikru namodelovaný váleček. Chlapec s tím znázornil malé jezírko. Z hlíny si vymodeloval rybičky a ty přelepil do jezírka. Dále si vzal kus hlíny a vymodeloval si figurku tučňáka. Pomocí očka vydlabal ze spodní otvor, aby byl tučňák dutý a nepraskl při výpalu. Tučňáka přilepil vedle jezírka a pomocí houbičky si upravil nedokonalosti. Dalším výrobkem, co vytvořila holčička, bylo to, že na vyválený plát vymodelovala vlny moře a figurku tučňáka. Výrobky si po přezahu naglazovaly.

Výsledek práce se dětem líbil (viz příloha).

Obrázek 26: fotoarchiv autorky – načrtnutí iglú

Obrázek 27: fotoarchiv autorky – modelování a lepení kostiček

Obrázek 28: fotoarchiv autorky – úpravy

Obrázek 29: fotoarchiv autorky – iglú

Obrázek 30: fotoarchiv autorky –
modelování jezírka

Obrázek 31: fotoarchiv autorky –
modelování tučňáka

Obrázek 32: fotoarchiv autorky
– tučňák s jezírkem

Obrázek 33: fotoarchiv autorky –
modelování iglů

Obrázek 34: fotoarchiv autorky –
lepení a spojování kostek

Obrázek 35: fotoarchiv autorky – iglů

Obrázek 36: fotoarchiv autorky –
modelování tučňáka

Obrázek 37: fotoarchiv autorky – tučňák s vlnou

Reflexe: Na páté hodině jsme se s dětmi probrali Jižní oceán. Řekli jsme si, kde se oceán nachází, jaké má okrajové moře a pár zajímavostí o Antarktidě. Ukázali jsme si obrázky živočichů, kteří tam žijí a děti měly za úkol uhádnout, jak se jmenují. Dále jsme se zaměřili na tučňáky a jejich život.

Děti měly podle své představy vytvořit tučňáka. Postup tvorby byl volný a tím děti měly mnoho způsobů, jak tučňáka udělat. V průběhu tvorby jsem použila dešťovou hůl, aby se uvolnily a dostaly se do pohody. Děti se do tvorby vžily celým svým tělem, myslí a duší. Každý to pojal podle sebe a na konci hodiny se ukázalo, že každý výtvar je jedinečný.

Práce děti bavila a jako u předchozích hodin neměly během práce žádný problém. Dětem se tvorba vydařila. Prošli jsme si všechny výtvary a na konci hodiny si děti zkusily zatřepat s dešťovou hůlí. Spokojeně odcházely domů.

9.6 6 hodina – Severně ledový oceán

V šesté hodině jsme se s dětmi zaměřili na poslední světový oceán.

Motivace: V Arktidě je spousta ledovců. Jak bude vypadat ten váš? Máme spoustu lidí a dětí, kteří nevidí. Jak se takový člověk může cítit? Jaké je vytvářet bez zraku a jen s pomocí hmatu? Pojďme si to zkusit.

Technika: modelování se zavázanýma očima, modelovaný objekt

Materiál: keramická hlína, šlikr

Pomůcky: počítač, šátek, podložka, váleček, houbička, špachtle

Průběh: Děti se pohodlně usadily a já se děti zeptala, který oceán nám ještě zbývá a o kterém se budeme bavit. Severně ledový oceán je pátým a nejmenším oceánem na Zemi. Rozkládá se kolem severního zemského pólu. Arktida je pokrytá vrstvou ledu o tloušťce několika metrů.

Podívali jsme se na obrázky okrajových moří, a to na Grónské, Norské a Karské moře. Na dalším slajdu nás čekaly obrázky živočichu a děti dostaly za úkol uhádnout jejich jména. Na Severním pólu žije polární liška, lední medvěd, polární vlk, tuleň a lachtan.

Ukázali jsme si rozdíl mezi tulenem a lachtanem.

Tuleň má rozeznatelné prsty a vyvinuté drápy. Lachtan má přední končetiny podobné ploutvím. Zadní končetiny má tuleň srostlé a směřují dozadu, u lachtanu jsou zadní končetiny srostlé do stran. Tuleň má ušní otvory a lachtan má ušní boltce. Na souši se tuleň pohybuje po břiše a lachtan se dokáže obratně pohybovat. Dále tuleň dokáže spát ve vodě, zatímco lachtan většinu svého života tráví na souši.

Mluvili jsem o tom, že oceán je pokrytý po většinu roku ledem, který vzniká ze zamrzlé mořské vody. Rozlišujeme dva hlavní typy ledovců, a to horský a pevninský. Horský ledovec se vyskytuje ve vyšších nadmořských výškách v horách a sestupuje jako ledovcový splaz do údolí. Pevninský ledovec najdeme na pevnině. Má mnohem větší rozlohu a mocnost. Dále jsme si ukázali fotky tří druhů polárního ledu. Polární, který pokrývá větší část oceánu, tabulový, který vzniká na okrajích oceánu a rychlý led, který se tvoří mezi tabulovým ledem a pobřežím.

Děti si zkusily tipnout, jaké teploty jsou v Arktidě. V zimě od - 43 °C do - 26 °C a v létě kolem 0 °C

Postup: Po prezentaci jsme si řekli s dětmi, co budeme vytvářet. Kus ledovce, který vymodelují poslepu. Když jsem se zmínila o tom, že budou vytvářet poslepu, děti se usmály a údivem se na mě podívaly. Před zavázáním očí jsem rozdala dětem hlínu, aby si ji nejprve zpracovaly. Poté se podívaly, co všechno mají na stole a snažily se to zapamatovat. Všem jsem zavázala oči šátkem a děti se mohly pustit do práce.

Při vytváření jsme dětem pustila relaxační hudbu „šum moře“ .

Děti dokázaly poslepu pracovat s válečkem, se kterým si vyválely plát. Poté si vzaly hlínu a v rukách vytvářely různé tvary a lepily je pomocí šlikru na plát. Některé děti si rovnou vzaly kus hlíny do rukou, vytvářely různé válečky a spojovaly je k sobě.

Poté si děti sundaly šátek a doupravily si spojené části.

Obrázek 38: fotoarchiv autorky – modelování poslepu – válení plátu

Obrázek 39: fotoarchiv autorky – zpracování hlíny poslepu

Obrázek 40: fotoarchiv autorky – spojování částí

Obrázek 41: fotoarchiv autorky –
uhlazování

Obrázek 42: fotoarchiv autorky –
úprava ledovce bez šátku

Obrázek 43: fotoarchiv autorky
– ledovec

Reflexe: Na začátek šesté hodiny jsme se zaměřili na severní ledový oceán. Řekli jsme si základní informace, probrali jsme okrajové moře a živočichy. Zabývaly jsme se rozdílem mezi tuleněm a lachtanem. Děti dostaly prostor a mohly se do prezentace zapojit. Dále jsme si řekli rozdělení ledovců a tři druhy polárního ledu. Ukázali jsme si pár obrázků ledovců a poté jsme přešli na tvorbu.

Děti se pustily do vytváření, kdy měly zavázané oči a v pozadí jim hrála hudba. Děti se zabraly do práce a více musely přemýšlet, co mají po ruce a jak své myšlenky zpracují do tvorby z keramické hlíny. Pro jedno z dětí nebylo příjemné mít zavázané oči, a proto si šátek sundalo. Ostatní měli šátky zavázané do té doby, dokud si nebyli jistí, že mají výrobek hotový. Děti opět zažívaly haptický zážitek, kdy si hlínu prohmatávaly v rukách, ale tentokrát bez vizuálního vjemu. Překvapilo mě, jak děti dokážou pracovat i bez zraku. Jakmile si děti sundaly šátky, samy byly překvapené, co dokázaly vytvořit. S dětmi jsme se bavili o jejich pocitech. Pro děti byla práce úžasná, musely více přemýšlet, jak ledovec vytvoří. Díky tomu, že měly zavázané oči, dokázaly vypustit všechny své negativní myšlenky a zaměřily se jen na práci s hlínou. Tuto formu vytváření ještě děti nezažily a byla to pro ně nová zkušenost. Byly rády i za hudbu, která jim hrála v pozadí, protože se tak líp dokázaly soustředit a uvolnit.

9.7 7 hodina – Znečištění moří a oceánů

Na poslední, sedmé hodině jsme s dětmi probrali znečištění moří a oceánů.

Motivace: Zachraňte oceán a živočichy, kteří v něm žijí. Dokážeme správně vytrídít odpad?

Technika: glazování výrobků

Materiál: glazury

Pomůcky: podložka, misky, štětce, houbička

Průběh: Děti přišly a posadily se na místo. Na začátek jsem si pro ně nachystala poslední kontrolní otázky. Jednalo se o opakování všech světových oceánů. Všichni měli za úkol vyjmenovat všechny světové oceány. Kde se nachází nejhlubší místo v oceánu a jak jsem jmenuje? Jak dlouhý je bariérový útes? Do kterých míst připlouvá nejvíce velryb? Jaké zajímavosti znají o Atlantickém oceánu? O kterém příběhu jsme si vyprávěli? Na kterém ostrově a moři se vyskytuje pět druhů mořských želv? Proč tučňáci nežijí v Severně ledovém oceánu a jaký je rozdíl mezi tuleněm a lachtanem? Při některých otázkách potřebovaly děti nápovědu.

Po kontrolních otázkách jsem si pro děti nachystala aktivitu třídění odpadů.

Třídění odpadků

Pomůcky: čisté obaly a odpadky (plechovka, sáček, obal od čokolády, noviny, lžička, krabička, hubka na umývání, krabice od mléka atd.) odpadové tašky

Úkol: V dílně jsem umístila pět odpadových tašek (plast, papír, nápojové kartony, směsný odpad a kovové odpady) kolem jsem rozházela připravené čisté odpadky. Odpadků bylo dost pro všechny. Děti poté začaly sbírat odpadky a házely je do odpadkových tašek. Jakmile všechny odpadky roztrídily, společně jsme se podívali, jestli dokázaly všechny odpad roztrídít správně. Pět odpadů bylo hozeno špatně, a tak jsme si s dětmi pověděli, kam jednotlivé odpady patří.

Obrázek 44: fotoarchiv autorky – třídění odpadu

Po aktivitě jsme se pustili do prezentace znečištění moří a oceánů. Pro děti jsem měla v průběhu prezentace nachystané otázky.

Většina povrchu země je pokrytá mořem, my se ale o ně příliš dobře nestaráme. Děláme mnoho věcí, které moří a mořským živočichům opravdu škodí. Děti si zkusily tipnou, jaké hrozby jsou pro moře.

Hrozby pro moře jsou například obrovské nákladní lodě, které po sobě zanechávají ropné skvrny a jejich motory působí hluk, který mořským živočichům komplikuje vzájemnou komunikaci. Nadměrný rybolov znamená, že některé druhy ryb už téměř vymizely, protože jich prostě lovíme a jíme příliš mnoho. Spalováním příliš velkého množství fosilních paliv se planeta otepluje. To znamená, že hladina moří stoupá, mořská voda je kyselější a mnozí tvorové mají potíže v ní přežít.

Dále jsme se bavili o plastových odpadech, které se v mořích objevují nejčastěji. Důvodem je to, že člověk je vyrábí a používá každý den. Řekli jsme si pár druhů plastů, jako například láhve, sáčky, obaly od potravin, tuby, oblečení, telefony, auta a hračky. Tím můžeme říct, že plast je doslova všude a tím zamořuje naši planetu a škodí obzvláště oceánu. V ohrožení jsou mořští živočichové a jejich prostředí. Pomoci můžeme hlavně tím, že budeme používat a vyhazovat méně plastových věcí. Plastům trvá 400 let, než se rozloží.

Drobní mořští tvorové mohou zůstat uvěznění v plastovém odpadu. Mořské želvy si někdy spletou igelitové tašky se svou oblíbenou potravou. Oblíbená potrava mořských želv je medúza.

Větší ryby a savci plasty mohou požírat, což jim v lepším případě způsobí zažívací potíže, ale v nejhrošším případě onemocní a někdy i uhynou.

Plasty obsahují chemické látky, které přímo či nepřímo ohrožují moře i jeho obyvatele.

Otázkou je, jak tedy chránit oceán. Nejprve musíme začít u sebe, a to například tím, že když pojedeme na prázdniny či dovolenou k moři, měli bychom si vybrat cestovní kancelář, která dbá na trvale udržitelný rozvoj životního prostředí. Pokud budeme mít možnost šnorchlovat a potápět se, nikdy se nesmíme dotýkat korálu či mořských živočichů.

Můžeme adoptovat zvíře. Spousta charitativních organizací nabízí možnost sponzorovat ohrožené mořské druhy, jako jsou žraloci obrovští, medvědi lední či mořské želvy.

Jíst méně velkých ryb, jako jsou lososi nebo mečouni. Rostou dlouho a trvá desítky let, než se jejich populace z nadměrného rybolovu vzpamatuje.

Opakované použití, vyhýbejte se plastům na jedno použití. Recyklovat neboli třídít odpad. Snížit množství chemických přípravků, které doma používáme a které by se v odpadní vodě mohly dostat až do oceánu. Zasadit na své zahradě strom, pomůžeme udržet čistý vzduch a bojujeme proti změnám klimatu.

Po prezentaci si děti naglazovaly všechny své vypálené výrobky.

Obrázek 45: fotoarchiv autorky – mořská želva

Obrázek 46: fotoarchiv autorky – iglú

Obrázek 47: fotoarchiv autorky –
chobotnice

Obrázek 48: fotoarchiv autorky –
velryba

Obrázek 49: fotoarchiv autorky –
glazování výrobky

Reflexe: Na začátku hodiny jsme si s dětmi daly kontrolní otázky. Po kontrolních otázkách jsem pro děti nachystala aktivitu třídění odpadu. Aktivita děti bavila a díky tomu se lépe naučily třídít odpad. Dále jsme se s dětmi pustili do prezentace s názvem Znečištění moří a oceánu. Řekli jsme si, co znečišťuje oceán a jak jej můžeme ochránit.

Po prezentaci si děti vzaly své vypálené výrobky a do konce hodiny glazovaly.

V této hodině šlo o to, aby si děti naglazovaly všechny své výrobky, které si vytvořily v jednotlivých hodinách. Glazování dětí bavilo, ale raději vytvářely něco z keramické hlíny. Při této aktivitě se totiž dokáží více zrelaxovat a uvolnit.

Na konci hodiny jsme si společně sedli ke stolu a shrnuli jsme celý keramický kurz. Děti si odnáší nové poznatky o oceánu a moři. Dozvěděly se nové věci a byly rády, že jsme se zaměřili i na znečištění moří a oceánů a jak oceán chránit. Hodiny pro děti byly zajímavé, bavily je aktivity a tvorba z keramické hlíny. Za nejlepší považovaly děti aktivitu, kdy měly zavázané oči a musely zapojit všechny své smysly kromě vizuálního vjemu.

Výtvarný projekt byl pro děti přínosný a rády se přihlásí na další keramický kurz s jiným tématem.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaký je význam práce z keramické hlíny pro rozvoj osobnosti dítěte na 1. stupni ZŠ.

Zjistila jsem, že keramická hlína se dá propojit s výukou a tématem, které nás zajímá. S hlínou se dá experimentovat, relaxovat. Dokáže nás dostat do stavu klidu a pohody. Můžeme se cítit líp. Je skvělým odreagováním od okolního světa a pomáhá nám se zaměřit na sebe sama, vyvíjet se a rozvíjet naši tvořivost, představivost a fantazii. Keramická hlína se dá použít k meditování, pro arteterapii a pro lidi, co mají zdravotní znevýhodnění.

Ten význam je velmi široký a je mnoho způsobů, jak keramickou hmotu využít.

Já jsem keramickou hmotu použila jako prostředek k výukovému programu. Vybrala jsem si poznávání vod Země – moří a oceánů. Toto téma mi přišlo zajímavé a podle mě je důležité, aby se děti seznámily se světem oceánu a jak ho chránit. Projekt „Podmořské dobrodružství“ se realizoval ve volném čase dětí ve Výtvarné polepšovně v Bílovicích. Vytvořit keramický kurz, který se bude zabývat seznamováním se s oceány a moři byl můj nápad a uskutečnil se pod mým vedením. Projekt jsem propojila s prezentacemi, aktivitami a tvorbou z keramické hlíny. Děti si díky tomu zapamatovaly více informací a hodiny pro ně byly zábavné a přívětivé. Během práce byly děti v úplné tichosti, snažily se co nejvíce soustředit na svou práci, dokázaly se do tvorby vžít celým svým tělem, myslí a duší. Dětem jsme poskytovala pomoc, když si nevěděly rady. Ale většinu zvládly bez pomoci.

Na konci hodin jsme si prošli výtvary a každý dostal prostor na vyjádření. Bavili jsme se o svých pocitech, jak se cítí, jak se cítili během vytváření. Pro děti byly hodiny příjemné a dokázaly se uvolnit. Do každé tvorby daly kus sebe.

Podle mě byl projekt úspěšný. Jsem ráda, že se mi naskytla tato příležitost. Díky tomu jsem se dozvěděla zajímavé informace o oceánu, moři a jeho znečištění. Odnáším si nové zkušenosti do života. Nejvíce z celého projektu mě těší zpětná vazba. Dětem se hodiny líbily a byly spokojené.

Seznam použité literatury

1. ADAMCOVÁ, Marie a Alena VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ. *Keramika pro malé i velké*. Olomouc: Fin Publishing, 1994. ISBN 80-85572-67-2.
2. DENHAM, Susanne, Heather WARREN, Maria von SALISCH, Oana BENGA, Jui-Chih CHIN a Elena GEANGU, 2011. *Emotions and social development in childhood*. In: SMITH, Peter K. a Craig H. HART. *The Wiley-Blackwell handbook of childhood social development*. 2nd ed. Malden, MA: Wiley-blackwell. ISBN 9781405196796.
3. DREHER, Sia, Iris REICHMANN, Isabell SCHARFSCHWERDT, Monika FISCHER a Nicole SCHELBERT, 2007. *Keramika bez hrnčářského kruhu*. Ostrava-Mariánské hory: ANAGRAM. ISBN 80-7342-109-7.
4. JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Environmentální činnost v předškolním vzdělávání*. Praha: Josef Raabe, c2010. Nahlízet – nacházet. ISBN 978-80-86307-95-4.
5. JOBÁNKOVÁ Marta, Vladimír JIČÍNSKÝ, Jarmila KVAPILOVÁ, Lenka MINIBERGEROVÁ, 2002. *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*. 2., přeprac. vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví. ISBN 80-7013-365-1.
6. KANTOROVÁ, Jana a kol. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Hanex, Olomouc, 2010. ISBN 978-80-7409-030-1.
7. KOL. AUTORŮ. *Pedagogické střípky: sborník inspirativních příkladů dobré praxe pro práci s dětmi a mládeží vypracovaných a obhájených účastníky I. Ročníku Studia pedagogiky volného času v rámci projektu Klíče pro život*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. ISBN 978-80-87449-07-3.
8. KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika volného času: výchova v čase mimo vyučování v pedagogické teorii a v praxi*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2004. ISBN 80-223-1930-9.
9. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-195-X.
10. LIGHT, Sharee N., James A. COAN, Carolyn ZAHN-WAXLER, Corrina FRYE, H. H. Hill GOLDSMITH a Richard J. DAVIDSON, 2009. *Empathy Is Associated With Dynamic Change in Prefrontal Brain Electrical Activity During Positive Emotion in Children*. *Cild Development*. 80, 1210-1231. ISSN 00093920.

11. MACHO, Adrián a Peter KAVECKÝ. *Gerda: Příběh velryby*. Přeložil Katarína BELEJOVÁ. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1906-8.
12. PÁVKOVÁ, Jiřina, Bedřich HÁJEK, Břetislav HOFBAUER. aj. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 2. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-569-5.
13. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
14. PETROVÁ, Alena. 2010. *Období mladšího školního věku*. In: ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. Vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2433-0.
15. PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER. *Psychologie dítěte*. Přeložil Eva VYSKOČILOVÁ. Praha: Portál, 2014. Klasici (Portál). ISBN 978-80-262-0691-0.
16. PLACÁKOV, Eta, Marcela PUŠUSTKOVÁ a Alena VONDRUŠKOVÁ, 2004. *Keramika bez hrnčířského kruhu*. Praha: Grada. Šikovní ruce (Grada). ISBN 80-716-9419-3.
17. POTMĚŠILOVÁ, P. a P. SOBKOVÁ. *Arteterapie a artefiletika nejen pro sociální pedagogy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 111 s. ISBN 978-80-244-3120-8.
18. PUGNEROVÁ, Michaela. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0532-8.
19. RUBEŠOVÁ, Radka, 2016. *Ruce v hlíně: tvořivá keramika pro děti*. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-1085-6.
20. THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.
21. THOROVSKÁ, Alena. *Environmentální výchova*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-674-1.
22. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
23. VÁVROVÁ, Barbora. 2012. *Co vypráví hlína dětem: metodická příručka keramických technik a jejich využití v arteterapii*. Část 1. Arteterapie: časopis České arteterapeutické asociace se zaměřením na arteterapii, artefiletiku, muzikoterapii a dramaterapii. 2012, s. 53-62. ISSN 1214-4460.

Elektronické zdroje:

24. HORÁČEK, Kryštof. Environmentální výchova ve střediscích pro volný čas dětí a mládeže. In: docplayer [online]. 2015 [cit. 15.6.2023]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/472401-Environmentalni-vychova-ve-strediscich-pro-volny-cas-deti-a-mladeze.html>
25. JENNER, Lynn. Satellites See Ocean Plants Increase, Coasts Greening. In: NASA [online]. 3.2.2005 [cit. 10.6.2023]. Dostupné z: <https://www.nasa.gov/centers/goddard/news/topstory/chlorophyll.html>
26. KOTYZOVÁ, Vendula. UNEA: *Ochrana mořských ekosystémů*. Blacgroundf Report. In: *Pražský studentský summit* [online]. [cit. 10.6.2023]. Dostupné z: <https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/PSS-Ochrana-morskych-ekosystemu-UNEA.pdf>
27. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. In: edu [online]. Praha, 2021 [cit. 15.6.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>
28. *Pole designu* [online]. ©2023 Egoé studio s.r.o. [cit. 15.6.2023]. Dostupné z: <https://www.poledesignu.cz/>
29. PORTILLO, Germán. *Ecosistemas marinos*. In: Renovables verdes [online]. 21.9.2021 [cit.10.6.2023]. Dostupné z: <https://www.renovablesverdes.com/cs/ecosistemas-marinos/>
30. RUDA, Aleš. *Fyzikální vlastnosti mořské vody* [online]. [cit. 10.6.2023]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/ps14/fyz_geogr/web/pages/12-2-fyzikalni-vlastnosti.html
31. VRTIŠKA, Ondřej. *Ryb ubývá, moře trpí a rybáři pláčou*. In: Hospodářské noviny [online]. 4.2.2013 [cit. 10.6.2023]. Dostupné z: <https://tech.hn.cz/c1-59075360-ryb-ubyva-more-trpi-a-rybari-placou>
32. Zákon č. 17/1992 Sb. Zákon o životním prostředí. In: *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2010-2023 [cit. 11.6.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-17>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Metodický list

Příloha č. 2: fotografie výsledné práce z keramické hlíny chobotnice u korálu

Příloha č. 3: fotografie knížky Gerdy a výsledek práce z keramické hlíny velryba

Příloha č. 4: fotografie výsledné práce z keramické hlíny mořská želva

Příloha č. 5: fotografie dešťové hole a výsledek práce z keramické hlíny tučňák

Příloha č. 1: Metodický list

Metodický list	
Téma	Podmořské dobrodružství
Tematický okruh	Rozvoj schopností poznávání světových oceánů, živočichů Rozvoj smyslů, tvořivosti a zvědavosti
Cílová skupina	Děti 1. stupně Základní školy
Zdůvodnění potřebnosti cíle (motivace):	Zažít vodní dobrodružství a dozvědět se zajímavosti o úžasném světě pod hladinou moře. Seznámit se a vyzkoušet si práci s keramickou hlinou a vymodelovat si něco pěkného.
Hlavní cíle:	Vytvoření kladného vztahu a úcty ke všemu živému. Rozvoj vlastní fantazie, tvořivosti, a kreativity. Naučit se přemýšlet v souvislostech. Uvědomit si zranitelnost zvířat a ekosystému. Používat bezpečně a účinně nástroje a materiály a bezpečně dodržovat vymezená pravidla.
Konkretizace cílů:	Hlavní cíl: <ul style="list-style-type: none"> • poznávání vodních ploch Země – moří a oceánů. Dílčí cíle: <ul style="list-style-type: none"> • seznámit se s podmořským světem, s jeho živočichy a konkrétními problémy oceánů. • kolik máme světových oceánů? • práce s keramickou hlinou, relaxace.

Metody/formy práce:	Metody: <ul style="list-style-type: none"> • slovní – vyprávění, vysvětlování, diskuse • dovednostně-praktická • umělecky tvůrčí Formy: <ul style="list-style-type: none"> • projektová • individuální – samostatná práce žáků
Časový rozsah aktivity:	7 lekcí zájmového útvaru, 1x týdně na 2 hodiny
Návrh průběhu reflexe:	Společně se zamyslíme nad tím, co jsme se v hodině naučili. <ul style="list-style-type: none"> • co si z dnešní hodiny odnáším? • co jsem se dnes nového naučil a dozvěděl? • co se mi líbilo/co se mi nelíbilo?
Návrh evaluace:	Děti jsou vyzvány k tomu, aby každý sdělil v jedné větě jednu důležitou věc, kterou si odnáší z celého kroužku. Po kolečku dáme prostor k tomu, aby mohly promluvit všechny děti, které chtějí. <p><u>Dále se děti zeptáme na následující otázky:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • jaké činnosti se mi nejvíce dařily a proč? • co bych si chtěl znovu vyzkoušet nebo zopakovat? • jaké téma by mě zajímalo? • přihlásil bych se znovu do kroužku? • jak na mě působil učitel?

	<p><u>Sebereflexe:</u></p> <p>co se mi osvědčilo během vyučování (co fungovalo, mělo úspěch, z čeho jsem měla radost).</p> <p>s jakými problémy jsem se během vyučování setkala.</p> <p>co bych příště udělala jinak.</p>
--	---

Příloha č. 2:

Příloha č. 3:

Příloha č. 4:

Příloha č. 5:

Seznam obrázků

Obrázek 1: fotoarchiv autorky – Výtvarná polepšovna

Obrázek 2: PICASA. Abiotické a biotické složky ekosystému a základní procesy v něm [foto].

In: *Elektronická učebnice – ELUC* [online]. [cit. 11.6.2023]. Dostupné z: https://eluc.ikap.cz/uploads/block_images/330/abiotic_a_biotic_-_ES_schema1F.jpg

Obrázek 3: HOBGOOD, Nick. Plectorhincus lineatus (Diagonal – banded sweetlips

[image/jpeg]. 2006. In: Wikipedia Commons [online]. [cit. 11.6.2023]. Dostupné z:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plectorhincus_lineatus_\(Diagonal-banded_sweetlips\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plectorhincus_lineatus_(Diagonal-banded_sweetlips).jpg)

Obrázek 4: fotoarchiv autorky – Podmořské dobrodružství

Obrázek 5: fotoarchiv autorky – začátek vytváření korálu

Obrázek 6: fotoarchiv autorky – vytváření korálu

Obrázek 7: fotoarchiv autorky – Dokončení korálu

Obrázek 8: fotoarchiv autorky – modelování korálu

Obrázek 9: fotoarchiv autorky – korálový útes

Obrázek 10: fotoarchiv autorky – vyřezávání velryby

Obrázek 11: fotoarchiv autorky – úprava velryby

Obrázek 12: fotoarchiv autorky – úprava velryby

Obrázek 13: fotoarchiv autorky – dekorace k velrybě

Obrázek 14: fotoarchiv autorky – vytváření velryby a korálu

Obrázek 15: fotoarchiv autorky – velryba a korál

Obrázek 16: fotoarchiv autorky – velryba

Obrázek 17: fotoarchiv autorky – velryba Bob

Obrázek 18: fotoarchiv autorky – modelování želvy

Obrázek 19: fotoarchiv autorky – modelování hlavy

Obrázek 20: fotoarchiv autorky – modelování okraje

Obrázek 21: fotoarchiv autorky – modelování ploutví

Obrázek 22: fotoarchiv autorky – modelování ocásku

Obrázek 23: fotoarchiv autorky – závěrečné úpravy

Obrázek 24: fotoarchiv autorky – hotová želva

Obrázek 25: fotoarchiv autorky – mořská želva

Obrázek 26: fotoarchiv autorky – načrtnutí iglú

Obrázek 27: fotoarchiv autorky – modelování a lepení kostiček

Obrázek 28: fotoarchiv autorky – úpravy

Obrázek 29: fotoarchiv autorky – iglú

Obrázek 30: fotoarchiv autorky – modelování jezírka

Obrázek 31: fotoarchiv autorky – modelování tučňáka

Obrázek 32: fotoarchiv autorky – tučňák s jezírkem

Obrázek 33: fotoarchiv autorky – modelování iglú

Obrázek 34: fotoarchiv autorky – lepení a spojování kostek

Obrázek 35: fotoarchiv autorky – iglú

Obrázek 36: fotoarchiv autorky – modelování tučňáka

Obrázek 37: fotoarchiv autorky – tučňák s vlnou

Obrázek 38: fotoarchiv autorky – modelování poslepu – válení plátu

Obrázek 39: fotoarchiv autorky – zpracování hlíny poslepu

Obrázek 40: fotoarchiv autorky – spojování částí

Obrázek 41: fotoarchiv autorky – uhlazování

Obrázek 42: fotoarchiv autorky – úprava ledovce bez šátku

Obrázek 43: fotoarchiv autorky – ledovec

Obrázek 44: fotoarchiv autorky – třídění odpadu

Obrázek 45: fotoarchiv autorky – mořská želva

Obrázek 46: fotoarchiv autorky – iglú

Obrázek 47: fotoarchiv autorky – chobotnice

Obrázek 48: fotoarchiv autorky – velryba

Obrázek 49: fotoarchiv autorky – glazování výrobku

Seznam zkratek

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

cm – centimetr

°C – Stupeň Celsia

et al. – a kolektiv

kg – kilogram

km – kilometr

m – metr

např. – například

tj. – to znamená

viz – podívej se

z.s. – Zapsaný spolek

ZŠ – základní škola

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Karolína Zimčáková
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Monika Dokoupilová
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	"Podmořské dobrodružství" Význam práce z keramické hlíny pro rozvoj osobnosti dítěte na 1. stupni Základní školy
Název v angličtině:	"Underwater adventure" The importance of working with ceramic clay for the development of a child's personality in the 1st grade of elementary school
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce pojednává o sestavení výtvarného projektu Podmořské dobrodružství v rámci, kterého se děti seznámí s vodními plochami Země – moří a oceánů. Projekt je propojen s tvorbou z keramické hlíny.</p> <p>Hlavním cílem je zjistit význam práce z keramické hlíny pro rozvoj osobnosti dítěte na 1. stupni Základní školy. Dalšími cíli je relaxace a ponoření do práce s keramickou hlínou. Rozvíjení jemné motoriky, představitivosti, tvořivosti, kreativity a vytvoření kladného vztahu a úcty ke všemu živému.</p> <p>Teoretická část se zaměřuje na vývoj dítěte mladšího školního věku, volný čas, pole designu, seznámení s keramickou hlínou, artefietikou, environmentální výchovou, mořským ekosystémem a projektovou metodou.</p> <p>V praktické části je seznámit děti s hlínou a v jednotlivých hodinách probrat Světové oceány, moře, živočichy a znečištění moře a oceánu.</p>
Klíčová slova:	Vývoj mladšího školního věku, volný čas, keramická hlína, výtvarný projekt, moře, oceán, artefietika, tvořivost, emoce, relaxace

<p>Anotace v angličtině:</p>	<p>The Bachelor thesis explains an idea of an art project Underwater adventure, which will teach the children the information about water spaces in our world – seas and oceans. This project is connected with the creations from ceramic clay.</p> <p>The main aim of the job is to get to know the impact of the work with ceramic clay on the child's personality development at the 1st level of elementary school. Other one is relaxation and getting deep down into the work. Progress in fine motor skills, imagination, creating art, creativity and making a positive relationship and respect for all living species.</p> <p>The theoretical part focuses on the growing up children in the early school age, free time, the field of design, familiarization with ceramic clay, artefiletics environmental education, the marine ekosystém and the project method.</p> <p>The result of the practical part is introduction the clay to the children and in the individual luctures get to know world oceans, seas, animals and water pollution.</p>
<p>Klíčová slova v angličtině:</p>	<p>Development of the children in the early school age, Leisure, ceramic clay, art project, sea, ocean, artephyletics, creativity, emotions, relaxation</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>Příloha č. 1 – Metodický list Příloha č. 2 – fotografie výsledné práce z keramické hlíny chobotnice u korálu Příloha č. 3 – fotografie knížky Gerdy a výsledek práce z keramické hlíny velryba Příloha č. 4 – fotografie výsledné práce z keramické hlíny mořská želva Příloha č. 5 – fotografie dešťové hole a výsledek práce z keramické hlíny tučňák</p>
<p>Rozsah práce:</p>	<p>74 stran</p>
<p>Jazyk práce:</p>	<p>Čeština</p>